

Izhaja vsako sredo
in petek zjutraj.
Stane za celo leto 15 L.
» pol leta 8 »
» četrt leta 4 »
Za inozemstvo celo
leto lir 40.
Na naročila brez do-
poslane naročnine se
ne moremo ozirati.
Odgovorni urednik:
Polde Kemperle.

GORIŠKA STRAŽA

Št. 76

V Gorici, v sredo 22. decembra 1926

Leto IX.

Ne frankirana pisma se
ne sprejemajo. Oglasi
se računajo po dogo-
voru in se plačajo v
naprej. — List izdaja
konsorcij »Gor. Stra-
že«. — Tisk Katoliške
tiskarne v Gorici. Ri-
va Piazzutta št. 18.
Uprava in uredništvo:
ulica Mameli št. 5.
(prej Scuole).
Telef. int. št. 308.

Štirje letni časi naše „Straže“.

Kaj je doživela »Straža« v letu 1926?

Imam navado, da shranjujem vse številke našega ljubega lista. Zdaj v zimi, ko staro leto komaj še diha, odpiram debeli zvezek »Straže« in listam po nji. Povedal vam bom, kako ji je šlo v tem čudnem, burnem letu.

Zima.

Že pred novim letom prihajajo naročniki v upravništvo »Straže«. Tam na vogalu blizu sadnega trga je »Straža« doma. Gospodična uspravica je vzela debele črne bukve in je rekla: »A, vi ste z Gor doma! Vas že poznam!« Odšel sem petnajst lir in sem dobival list celo leto.

Prve številke letošnjega letnika začnejo z bitko. Prepir je v deželi. Položaj našega naroda je težaven. V imenu ljudskih organizacij vstane posl. Besednjak in predlaga: Ustanovimo Narodni svet, da bomo skupno branili narodne interese. Tržaški edinjaši so ta predlog odbili. Zdaj smo na čistem. Primorski Slovenci vedo, kdo je proti pravi narodni slogi.

V januarju nam je prinesla »Straža« poziv, naj krepko podpremo misijonsko delo. Zakaj slovensko srce sočutno bije skupaj z milijoni trpečih src, ki ne poznajo še katoliške vere. — V tem času je »Straža« poslala med nas odločen opomin: Le zdrav in veren narod more vzdržati v hudih časih! Zato je šibala in zasmehovala »velike trgovske plese«, »otroške plese«, »fanatovske plese«, »prosvetne plese«, — ki so pravi strup za družine in vase. Znova in znova nas je »Straža« pozivljala, naj posvetimo svoje delo.

Hudo zimo smo imeli, tako da je »Straža« pisala, da radi snežnih zametov naročniki v Gorah denarja niso mogli nositi na pošto. Ostro zimo so še posebno hudo občutili naši železničarji, ki so morali zapustiti domačo deželo. »Straža« je povzdignila zanje svoj glas in je zaklicala: Imejte usmiljenje z družinskimi očeti!

O svečnici je prinesla »Straža« vest, da bodo dodatne ure slovensčine odpravili. Naš zagovornik poslanec Besednjak je započel dolgo in trnjevo pot, da to prepreči. V »Straži« smo brali o njegovem velikanskem delu. Istočasno je naš list naslovil na vlado zahtevo, naj ustavi izterjevanje vinskega davka. To se je tudi zgodilo. Sredi težkih bojev smo se od srca nasmejali, ko je izšla v »Straži« osmrtnica, ki je naznanjala, da je gospod Peter Pisnti, grozni ljubitelj Slovencev, politično umrl.

Marčeve številke so ožigosale nasilno in protiversko delovanje proslulega komendatorja Garassinija, ki je hotel slovenske učitelje terorizirati. Teden za tem je rimski vatikanski dnevnik »Osservatore Romano« ostro obsodil nauke, ki jih je širil Garassini. — Radi številnih pritožb, ki so jih naši ljudje prinašali k »Straži« in v tajništvo, kjer sedi naš spoštovani prijatelj dr. Bitežnik, je list odločno nastopil proti nekaterim oderuškim advokatom. Zagrozil je, da bo »Stra-

ža« prinesla seznam teh oderuhov, če ne brž nehajo stiskati ljudi. Kmalu so odnehali.

Pomlad.

Za veliko noč je na naše gospodarje pritisnila nova skrb: Do 6. junija bi bilo treba naznaniti pravice na gmajnah (juse). »Straža« je prinesla obširen pouk o pravicah jusarjev. Ta pouk je bil tako jasen in po domače pisan, da je nekaj posebnega. »Samo ta številka je vredna 15 lir!« mi je povedal sosed Jože. V maju pa je »Straža« prinesla veselo vest, da je odposlanstvo naših jusarjev pod vodstvom dr. Besednjaka doseglo, da je rimska vlada podaljšala rok za prijave do 6. junija 1927.

Najlepši majski cvet pa smo dobili letos v tisti »Straži«, ki nam je sporočila, kako je govoril dr. Besednjak pred rimskim parlamentom o šoli, o slovenski šoli. To je bila prava beseda! Kar odleglo nam je! Še zdaj se tolažimo z zgodovinsko besedo, s katero je naš vrli poslanec zaključil svoj govor: »Zakoni držav so spremenljivi, narodi pa žive večno!« Tako nam Bog pomagaj!

O kresu je šla »Straža« na zaženo klop. Bali smo se zanjo. Pravični sodniki pa so spoznali, da je nedolžna. Ker pa je revica vsled vednih zaplemb obubožala, je začela prihajati k nam samo enkrat na teden.

Poletje.

Zagoreli so kresovi v čast slovanskima apostoloma sv. Cirilu in Metodu. Ob tej priliki smo brali v »Straži« o velikih naših možeh, o Mahničju, Strössmayerju, Solovjevu, ki so se trudili, da bi krog zastave slovanskih apostolov zbrali vse slovanske narode. Tega niso mogli doseči. Ampak mi moramo na to misliti in delati — in na to nas spominjajo kresovi. — »Straža« je v juliju prinesla sila zanimiva poročila poslanca Besednjaka o zborovanju narodnih manjšin na Angleškem.

V avgustu, ko je pretila nevarnost, da bi moral naš ljubljeni nadškof goriški odstopiti, je »Straža« pogumno branila svobodo Cerkve. — Prišle so prve vremenske nezdre; list je prinašal nasvete, kako naj oškodovani gospodarji zaprosijo za odpis davkov. — Še v živem spominu nam je pošteni odgovor, ki ga je »Straža« prisilila prof. Lorenzeniju za njegove denunciacije.

September nam je prinesel občinske načelnike. »Straža« je hitro in jasno raztolmačila, kakšne pravice in dolžnosti imajo. Koncem septembra so prihumele povodnji. Najlepša, obširna in točna poročila je imela »Straža«. Obenem pa je pozvala županstva, naj takoj zaprosijo, da oblastva odpišejo celim občinam zemljiški davek.

Jesen.

Ko smo po Brdih in Vipavskem trgali — saj ni bilo veliko pridelka, dober je pa, dober! — je prišel med nas sveti Francišek. Tudi »Straža« se ga je spomnila in ga je pokazala v pravi luči: Ljubil je siromake, ker je ljubil Boga!

»Straža« je začela obrambo učiteljev, ko so deževali odloki o odpuštnem postopanju. Zavzela se je za slovenski verouk v šoli — in je zmagala. Pozdravila je veliko italijansko gibanje proti kletvini in takoj podprla delo za duhovno obnovo dežele.

V novembru so prišle črne ure. Povodnji so spet zalile cele doline. Tudi »Straža« je preživela par težkih dni. Vendar, ko si je na novo opremila priprosto stanovanje, je začela prihajati dvakrat na teden v naše hiše. V hudi uri je prinesla poziv vsem »Stražarjem«: Korajžo, ljudje, za dežjem mora sonce priti! Na njenih straneh smo brali tudi obširno razlago o velikem državnem posojilu, s katerim bo mogla naša kraljevina sanirati gospodarsko življenje.

December pa nam je prinesel trg sv. Andreja — in »Straža« je

jasno rekla: Brez Slovencev Gorica ne more živeti. Dobili smo prefekturo — no to so še sveže novice — in mi bravci »Straže« samo še to rečemo, da upamo, da bo gospod prefekt velikansko delo »Straže« za gospodarsko življenje večine v prefekturi priznal in upošteval.

Tako, zdaj je mojega letopisa konec. Kar sem tu povedal, to so samo ocvirki iz »Straže«. Kaj pa še lepi politični pregled, kjer teden za tednom vidiš, kako se gibljejo narodi sveta! In novice iz vse dežele — in nasveti za gospodarja in gospodinjo — pa še domači podlistki za vse — to je naša »Straža«, glas goriške dežele!

Predno umrje staro leto — bomo »Stražo« znova naročili. Jaz jo bom šel v Gorico, obiskat pred božičem, ko pojdemo kupovat za praznike.

»Stražar« z dežele.

Kaj se godi po svetu?

Čudno se bo bral današnji politični pregled. V božiču smo, ko v človeških srcih odmeva davni klic z betlehemskih poljan in bi moral ta mir božji odjekniti širom Evrope. Pa niso še srca zmehčana. Politika, ta reč, ki se vodi čisto preko vseh srčnih želj in potreb le s troho mrzlega razuma, ne sprašuje po miru in miru; žene se naprej ko veter, četudi se krone dreves lomijo.

Prav žalosten je zaključek baš za letošnji božič. To ni črnogledstvo. Strast nacionalizma je tako razpalila srca človeška, da se temu molohu žrtvujejo tudi najlepše človeške svetinje. Pravica revnih je še majhna. Cel svet je razdeljen v dve vrsti narodov: v gosposki in hlapčujoči. Kako se vžigajo plameni sovraštva samo na daljnem Vzhodu, kjer hočejo zapadne veslesile tamošnje narode zaslužniti svoji mošnji. In kaj je posledica? Poklensko sovraštvo zatiranih do zatiravcev. To se kopiči kot se bere »Abyssus abyssum invocato«, to se pravi: ko priletiš na dno enega prepada, se odpre pod tabo še temnejša globina. Greh kliče po maščevanju, krivica skoti krivico. To vidimo danes tudi po Evropi.

Kdor je pazno prebiral naše politične razglede je ugledal v njih temeljno idejo: kjer ni krščanstvo pravec javnemu življenju, tam se narodi koljejo. Parkrat smo že povedali, da je preko 30 milijonov Evropejcev, ki trdijo, da so jim odvzete njih samobitne pravice. Koliko je pa držav, ki še danes smatrajo državne meje za neurejene? Kam so pa potisnile človeštvo socialne razmere? Po vojni se je razmahnil komunizem in strgal s človeka njegovo dostojanstvo. In kaj je bila posledica? Vstal je pretirani nacionalizem, smrtni sovražnik prvega. Ljudstva so pa zmlinčena med oba in trpe od obeh. Revolucije se rdečijo v imenu prve ideje, protirevolucije se organizirajo v imenu druge. Božični klic nas pa ne doseže...

Nové struje.

Zadnjič smo brali v »Straži« o posledicah ženevske seje. V Nemčiji in na Francoskem vpijejo, da so ociganjeni. Nemški nacionalist in francoski si brusita zobe, češ, zdaj si me še ukanil, pa me ne boš

več. No, in danes je spor v Nemčiji dosegel svoj vrh. Republika se zopet stresa v borbi desničarjev in republikancev.

Zdi se, da je ta plaz segel tudi proti severu in vzhodu. Čehi so imeli tako zvano »Gajdovo afero«. Pokazalo se je, da so češki fašisti skušali strmoglaviti republiko. Madžari imajo pravkar svojo novo živno strahoviado, kjer vlada »zmaguje«, da je veselje. Poljski maršal Pilsudski, prej vneti socialist in republikanec, se tako čudno obnaša, da listi že pišejo o pogajanjih za monarhijo.

Vsi ti pojavi desničarsko usmerjenega političnega pravca so pa bruhanili na dan v soboto zjutraj na Litvanskem. Časopisje piše o neki fašistovski revoluciji. Pod fašisti razumejo zdaj že tisto skupino, ki brani svoj narod pred boljšešvismom oziroma komunizmom; druga stopnja tega pojmovanja je, da se fašizem, tu ne mislimo na italijansko obliko, smatra nekako za branilec kapitalističnega družabnega ustroja napram socialističnemu. Ko se pa bere o fašistih v raznih deželah in o njih nastopanju, je pa treba smatrati to kot nekaj čisti izliv narodnega stremljenja.

V koliko je to resnica to je pač treba v vsakem položaju posebej premotriti.

Pravzaprav so te struje že stare tako kot človeštvo, a pridejo do veljave le v zgodovinskih presledkih kot protisunki. Vidijo se pa že v bližnji bodočnosti novi tvorci, nosilci božjih idej, ki učijo zdaj še dosti gluhih ušes, da prihaja novo kraljestvo. V duhu bomo videli našega Gospoda, ko joče nad jeruzalemskim razdejanjem, ko iz njegovega svoj rod in dom judovski ljubečega srca privro solze. On nas uči ljubezni do svojega jezika in naroda. Slušali pa bomo tudi njegov ukaz, da njegova kri ni tekla zgolj za Jude. Ta nova struja, ki odklanja nacionalistične izrastke, pa tudi zameta komunizem, ki hoče iz vseh ljudi zbrisati, kar jim je mati vcepila, ta struja nam boji pozdravljena za letošnji božič. Ta je struja dejavnih kristjanov, ki nauk Kristov zanašajo v javno življenje. K njej se hočemo prištevati tudi mi, kot skromni borci v njih vrstah!

Bojni krik na Litvi.

Mirno, skoraj tako kot skandinavske države, so živele države ob baltičkih bregovih. Ko je mirovni svet oživil staro deželo na Litvi, je ta majhna republika živela po mirnosti svojih sosedov. Poljska ji je odtrgala Wilno, nekdanjo prestolnico. Boljševiki so bili ob meji, znotraj še nered.

Mladi častniki republike Litve, (uradno se nazivlje »Lietuvos«; po listih se pa bere vse polno spake-drank, le pravega imena ne) ki so študirali v Pragi na vojni akademiji, so se vračali domov prežeti novega duha, da je treba domovino rešiti in ji meje razširiti. Udarili so na pruski Memel in ga zasedli, kot Poljaki njih Wilno. Vendar so republikanci in socialisti imeli premoč v deželi. Pri zadnjih volitvah v maju je bil izvoljen zdravnik Kazys Grinius za predsednika republike. Opiral se je na levičarske stranke. Zato so se pa čimdalje bolj množili glasovi, da je treba vladu vreči, ker škili proti boljševikom. »Fašisti« so se na te glasove začeli pripravljati, da dobe državo v svoje roke. Že tam pred mesecem dni se je že slutilo, da bo na Litvi zadonel bojni rog.

Vezilo za rojstni dan.

Take revolucije se odigrajo kot na odru. Vse po enem kopitu. Vseh manjših evropskih državah so jih že doživeli.

V Litvaniji so pripravljali državni prevrat takozvani progresisti pod vodstvom Atanasa Smetone in mladi častniki pod poveljstvom majorja Plechaviciusa. V soboto je imel predsednik Grinius svojo 60-letnico. Pa je ni čakal. Ob treh zjutraj so revolucionarji zasedli vsa javna poslopja, se polastili vlade v Kovnu in baje predsednika umorili. Novo vladu iz samih desničarjev vodi profesor Voldemaras. Predsednik republike pa je postal Smetonas.

Kratka revolucija, ki je na mesto levičarjev posadila desničarje, je končana.

Govori se pa, da je vse to skupaj delo Pilsudskega, predsednika Poljske, ki hoče z odločno protiboljševiško Litvansko poriniti boljševikom zapah pred nosom. Politiki pa pričakujejo, da bo sicer ta majhni prevrat, ki se je dogodil prav za rojstni dan prejšnjega predsednika, imel še velike politične posledice.

prisežence = namestnike. Doslej se ni nihče prijavil. Vpisovanje se začne ključ 31. t. m. Trgovska zbornica zatorej ponovno opozarja na to.

Državno posojilo.

Uradni dopisni urad poroča, da je podpisovanje državnega posojila že preseglo dve milijardi. Rok za podaljšanje podpisovanja se bržkone ne bo podaljšal, čeprav se slišijo glasovi, ki žele, da bi se smelo še nadalje podpisovati.

25-lirski bankovci.

Opozarjamo ponovno naše ljudi, da s 1. januarjem 1927 zgube 25-lirski bankovci svojo zakonito veljavo. Naročnike in čitatelje prosimo, naj opozorijo tudi svoje sosede na to odredbo, da ne bo kdo po nepotrebnem trpel škode.

Zopet 19 novih obč. načelnikov.

Ministrski predsednik Mussolini je predložil kralju v potrditev 19 novih obč. načelnikov za pokrajinska glavna mesta. Med novoimenovanimi je tudi obč. načelnik za mesto Trident na juž. Tirolskem.

Kruhec se smeje.

Od oblastev prihaja sporočilo, da je dovoljeno od 20. decembra do 10. januarja peči pecivo iz bele moke.

Nova ladja.

Zadnje nedeljo so spustili v tržaški ladjedelnici »Cosulich« v morje veliko novo motorno ladjo »Vulcania«. Ladja ostane last družbe Cosulich in je namenjena za prekooceanski potniški in blagovni promet. Splovitvi je prisostvovala ogromna množica občinstva. Vlado je zastopal prometni minister Ciano.

Jugoslovanska kriza v italijanski luči.

»Corriere«-jev belgrajski dopisnik piše domov, da Uzunović kar ne more sestaviti nove vlade. Davidovičevi demokrati da mu stavijo za svoj vstop pretrde pogoje. Zato se Uzunović pogaja le še z radičevci in s Slovensko ljudsko stranko. Pa tudi Korošec stavi svoje pogoje. V prvi vrsti so ti zunanje = političnega značaja. Zahteva, da nova vlada, v kateri bi bil tudi sam, obdrži dobre zveze z Malim sporazumom in zlasti s Francijo in Anglijo.

Med Francijo in Italijo.

V nedeljskem listu »Corriere della Sera« beremo, da se pariški dnevnik »Figaro« zelo poganja za zblizanje med obema latinskima sestrama. Njegovemu poročevalcu, piše »Figaro«, je izjavil sam Mus-

solini, da je ob vsej kopni meji Italije od Ventimiglie na francoski meji pa sem do Reke razpostavljenih komaj 2000 miličnikov in niti eden več. Mussolini je tudi zatrdil, da je bajka napad na Korsiko in Nico. Na koncu je pa rekel, da mora Italija delati in da ne zahteva ničesar drugega kot da jo vsi v miru puste.

Delo za mir.

Zedinjene severnoameriške države so ukazale zgraditi deset velikih bojnih križark. Deset milijonov dolarjev bo stala vsaka. Lepo delo za mir!

Veliki svet.

Za 6. januarja ob desetih ponoči je sklican veliki svet fašistovske stranke. Na dnevnem redu je poročilo o zunanjem in notranjem političnem položaju, o pogojih za vpisovanje novih fašistov za l. 1927. in o proslavi 8. obletnice ustanovitve fašjev.

Na Balkanu se kuha.

Iz Aten pišejo, da je priplula v Pirejsko luko celokupna angleška sredozemska mornarica. Te angleške bojne ladje spravljajo skupaj z dogodki na Balkanu.

O mikadu.

O japonskem cesarju (mikadu) se ne ve ali je živ ali je umrl. Zadnje vesti pravijo, da živi in se dobro počuti. Morda se še spominjate, kako so listi tam preje pisali o ruskem ministru Čičerinu: danes je umrl, jutri je bil spet zdrav, pa se je spet zasuknilo. Pred tedni so se tako igrali z rumunskim kraljem Ferdinandom. Prav res, boleznin in smrt visokih ljudi so pravi »mirakelj«.

Učitelji in sirote.

Slednje leto je vsak učitelj v Italiji dolžan enodnevno plačo pokloniti za sirote. Leta 1925 je 90.442 ital. učiteljev vplačalo v ta namen nad poldrug milijon lir. Tudi dobro delo usmiljenja!

Zgubljeno.

Nekdo je zgubil v sredo 15. t. m. nekaj denarja od Via Cappuccini do sadnega trga. Pošten najditelj naj odda najdeno upravi lista proti primerni nagradi.

Valuta.

Dne 20. decembra si dobil :	
za 100 franc. frankov	88.50 do 89.50 Lir
za 100 belg. frankov	305 — do 315. — Lir
za 100 švic. frankov	430 — do 440 — Lir
za 100 češ.-slov. kron	66. — do 66.75 Lir
za 100 dinarjev	39. — do 39.75 Lir
za 1 šterling	107.25 do 108.25 Lir
za 1 dolar	22.10 do 22.30 Lir
Novci po 20 frankov	83. — do 88. — Lir
za 100 avst. kron	0.0315 do 0.0330 Lir

DNEVNE VESTI.**VOŠČILO.**

Vodstvo Političnega društva »Etdinosti« v Gorici in Kmečke = delavske zveze vošči svojim članom blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto. Člani naj za praznike vneto agitirajo za »Gor. Stražo« in drugi tisk naših katoliških organizacij.

Naročnikom smo poslali čeke.

Predzadnji številki smo priložili čeke. Prosimo cenjene naročnike, naj izpolnijo ček in ga oddajo na pošti — skupno z naročnino, ki znaša petnajst lir za celo leto 1927. Kdor hitro da, dvakrat dal! Tako bodo naročniki brez skrbi, da bodo prejeli list skozi celo leto dvakrat na teden — uprava pa bo vedela, koliko iztisov naj vsakokrat tiska. Izpolnite ček in pošljite naročnino! To bo najlepši božični pozdrav, ki ga bodo poslali goriški Slovenci »Goriški Straži«!

Tridnevni

v čast Rojstvu božjemu in sv. Alojziju se bo vršila v sredo, četrtek in petek zjutraj ob 6¼ pri Sv. Ivanu. Med mašo bo kratek nagovor. Poje številni zbor. K tridnevnicu ste vabljeni vsi, zlasti moški!

Gospodje poverjeniki!

Poverjeniki, ki ste prejeli prošnjo za poverjenišvo »Jaslice«, ste vljudno vabljeni, da dopisnico izpolnite in oddaste na pošti. Nujno, sicer zamudimo čez novo leto!

Čč. gg. duhovnike

prosimo, naj najkasneje do praznikov pošljejo podpisane pole z življenjskim pravilom v čast sv. Alojziju na ordinariat. Po 26. decembru se zbirka zaključuje in se pole več ne sprejemajo. Dosedaj je došla že večina pol. Istočasno prosimo, naj gg. duhovniki prilože predpisane zneske za kritje tiskarniških stroškov in prilože dar, ki bo služil v poravnavo potnine mladeniču, ki bo nesel vezan album na grob sv. Alojzija. Denarni prispevki naj se istotako pošiljajo na ordinariat. Zajedno se najlepše zahvaljujemo onim čč. gospodom, ki so naši moški mladini oskrbeli srečne dneve verske poglobitve v duhovnih vajah ali verskih konferencah. Sv. Alojzij jim bodi plačnik!

Odbor.**Trgovski in obrtni zapriseženci.**

Trgovska zbornica je razpisala natečaj za trgovske in obrtne za-

Čuvaj se senjske roke!**Zgodovinska povest.**

Hrvatski spisal Avgust Šenoa, poslovenil F. Š. Cvetkov.

»Martina Posedariča?« je pomrmljal škof. »Veš, da republika nima večjega neprijatelja od njega. Niti Jure Daničič ni bil Dobrovčanom večji krvnik, nego Posedarič Benečanom. Ali da, — ob dveh imam dogovor z Uskoki, da jih pomirim. Z njimi moram skleniti mir.«

»Ki pa seveda ne veže nikogar ne na nebo ne na zemljo,« se je nasmešnil ogleduh republike.

»Seveda! Ki veže Uskoke vsaj za neki čas, a to pod pismom in pečatom. Tega ne poteptajo ti divjaki, ker oni, da govorim resnico, držijo besedo.«

»Po mojem mnenju, monsignore, se jim mora najprej dokazati, da je prazen krik, kar jim govore, da jih mislimo premestiti s silo iz Senja.«

»Dobro,« je potrdil škof, »a za drugo jim treba reči, da jim prejasna republika dovoljuje brez nevar-

nosti brodariti po Kvarneru v obo-roženih barkah.«

»To je,« je mignil Antonio z rameni, »napíše se to lahko, ali kakšen pečat udari na to general Pasqualino, ne vem. Jaz vsaj ne bi dal glave za tak mir.«

»Vseeno,« je odvrnil škof, »sedaj idi, da sestavimo pismo. A potem pridi, da ti povem, kdaj treba oditi od tod.«

Okrinkani frater se je poklonil in odšel.

Okoli ene ure popoldne so bobnali glasni bobni po senjskih ulicah. Radovedne ženske glave, katerih je bilo redko videti v Senju na oknih, so se prikazovale iz vseh hiš. Meščani so si pripovedovali, kako so posli res zelo resni, ker je šel v kaštel cesarski komisar Andrej de Daunoch, a tudi debeli mestni notar Jeronim Srebrnjak je zelo resnega obraza korakal tje in celo sam prečastni gospod škof. Nihče ni mislil tedaj, da bo šala, samo vražji »Črni Niko« je bobnal s prsti po praznem sodu, kričev v smehu; »A saj pravim; Dum, Dum, Dum! Vse prazno in votlo do vekomaj. Srečni oni, ki si sami spletajo vrv!« Na glas bobna se je zbrala uskoš-

ka četa pod orožje na trg pred kaštel. Kakor pečine so stali ti mrki junaki povešene glave. Videlo se je, da jim roje pod kapo čudne misli; videlo se je, da jim tli v očesu tajni srd, a dolge puške so se jim svetile v majniškem solncu tako čudno, kakor da bi hotele reči: »Tudi za nas bode še posla!«

V stolpu senjskega kaštela se je zbralo med tem čudno društvo za dolgo leseno mizo: cesarski komisar Andrej de Daunoch, debel in zapan gospod, ki je, kimaje z glavo, odobral vsako mnenje; škof de Dominis; kapitan Danilo Barbo; Vuk Hreljanovič, brkat človek in senjski grajščak; Jeronim Srebrnjak, mestni notar, ki se je silno potil, zarezujé pero. Došli so tudi uskoški vojvode Juriša Orlovič, Pavel Milovčič, Miša Radič, Gašo Štipanovič in Ive Vlatkovič pod svetlim orožjem. Komaj je bil na taknil cesarski komisar naočnike, komaj pomočil notar svoje fino pero, ko se je dvignil stavec Milovčič in je zbrani gospodi spregovoril tako-le:

»Glejte, došli ste, svetla gospoda, med nas siromašne trpine, med nas Uskoke Senjane, da nam poveš, kaj misli svetli cesar in gospo-

dar; in to vam tudi pristaja, ker ste modri, učeni in zgovorni, a mi ne bolj od puške in sablje. Za Boga, prosim Vas, naredite, kar bode pravo in zdravo za krščanski narod. Pravijo vam, da se nam slabo godi in da nas pritiska velika beda. Cesarska plača se nam pridružuje, a beneški dože nas goni s kolcem in vrvjo. Žena gladna, otroci bosí, plugu nisi vajen, grič neploden, a sramota za zdravega človeka, ako čaka da mu bodo leteli pečeni golobje sami v usta. Pravijo vam, da smo kakor drevo na golem kamnu; tu nas morje bije, sever nas brije in veter nas vije, pa trže korenino za korenino. Grajajo nas, da smo volkovi, obešajo nas, gospoda, nas, krščene ljudi, a vprašam Vas, kdo je zgubil glavo za sveto vero Jezusovo? Pravijo, da nas vržejo iz Senja, da nam razdro ognjišče. Teško je, gospoda, izdreti iz zemlje starodaven hrast, ki je pustil korenine na vseh štirih straneh; težko premestiti ptico iz starega gnezda. Kam naj gremo, kam naj se obrnemo? Smo li vam bili kako koristni, dajte nam živeti; vam nismo koristni, rajši v morje, pa Bogu hvala! Ako ste ljudje, pomagajte!«

(Dalje).

Čuvajem jetnišnic.

(Piše poslanec Besednjak.)

Pred več ko dvema letoma so se obrnili name nekateri čuvaji iz jetnišnic, ki so bili odpuščeni iz službe in upokojeni s staro avstrijsko pokojnino. Družinskim očem s 15 do 30 let službe je bila odmerjena pokojnina, ki je znašala od 90 do 140 lir na mesec.

Zahtevali so naj jim izposlujem v Rimu povišek, češ, da ne morejo preživljati s takimi plačami družine.

Začel sem se zanimati in edini izhod je bil, da se naši čuvaji izenačijo z njihovimi tovariši iz starih pokrajin in upokoje tudi oni po italijanskih postavah.

Ministrstvo je spoznalo, da se godi našim čuvajem socialna krivica in je pristalo na izenačenje (asimilacijo), ali kljub temu je bilo potrebno več ko dve leti dela, preden se je stvar izpeljala.

Šele 6. decembra t. l. sem prejel odrešilno pismo od glavnega ravnateljstva za zapore v Rimu, da so bili istega dne predloženi pokojninski odloki za poedine čuvaje državnemu računskemu dvoru (Corte dei conti) v odobrenje.

Stvar je torej rešena, a preden se izvrši odobrenje, mineta najmanj še dva meseca. Da bi šlo čuvajem na roko, je ministrstvo poslalo pred dnevi prefektom ukaz, naj odštejejo prizadetim novo pokojnino in zastanke takoj, četudi niso še pokojninski odloki odobreni.

Tako prejmejo čuvaji, kar jim gre, prve dni januarja. Da bi dobili denar že pred božičnimi prazniki, žal ni bilo mogoče izpeljati.

Koliko čuvajev je?

Vseh skupaj jih je 38 iz novih pokrajin. Jaz sem se zanimal za sledeče: Baucon, Čebokli, Furlan, Mavrič, Grion, vdovo Orel, Škarabot, Spazzapan (iz Gorice) in Batič, Božič, Cerkvenik, Cingerle, Češnovar, Sila, Stanič, Zabukovec in Wengust (iz Trsta).

Tem čuvajem pritičejo poleg nove pokojnine tudi zastanki za tri leta, ker jim tečejo poviški od 1. jan. 1924 dalje. Zastanek obstoji v razliki med novo in staro pokojnino. Letno razliko je treba potrojiti in tako izračuna lahko vsak sam, kar mu gre.

Vdova Orel prejme za zastanke samo od 1. jan. 1924 do dneva, ko je njen mož umrl.

Zakaj je bilo treba toliko čakati?

Tekom teh dveh let so se čuvaji iz Gorice in Trsta nešteto obrnili name, tožili, obupavali in se jezili. Mislili so si morda, da se jaz dovoljno ne brigam ali da ministrstvo nima dobre volje. Izjavljam, da je uradništvo v Rimu storilo vse, kar je moglo, a da je uradna mašina brez krivde oseb neprestano zastajala. Treba je bilo dopisovati s prefekturami v Vidnu, v Trstu, v Puli in v Trentu, zahtevati za vsakega čuvaja mnogoštevilne listine, kakor krstni list, avstrijski odlok imenovanja, državljanski list, poročni list, vse odloke o napredovanju itd. Večkrat so trajali meseci, preden si je posamezen čuvaj poskrbel potreben dokument. Zadoščevalo je n. pr., da je tajnik takega županstva bil nemaren in pustil ležati spis na mizi, pa se je zavelela zadeva vseh čuvajev za par mesecev.

Ko so po dolgih mukah bili v Rimu vsi spisi zbrani, asimilacijski odloki sestavljeni in podpisani od ministrstva, je ravnateljstvo zaporo v Rimu hotelo čuvajem pomagati in poslalo odloke prefekturam, naj kar one zračunajo nove plače. Ali kaj se je zgodilo? Računali so in računali ter izračunali, da dobe čuvaji približno isto plačo kakor prej. Kje so poviški? so me obupa-

no spraševali čuvaji. Spominjam se, kako sem hitel avgusta 1925 v Vidnu k prefektu Ricciju in nato v Rim k ministrstvu.

Ministrstvo je nato odredilo, naj pošljejo prefektore vse spise zopet v Rim.

Dolgovi do države.

Ko smo pregledovali spise, sta nastali dve novi težavi. Predvsem smo se bali, da bi po italijanskih zakonih nekateri čuvaji zgubili pravico do pokojnine, ker niso imeli 15 let službe, dočim jih je v Avstriji zadoščevalo le 10. Potrebno je bilo paziti zato posebno na vojaška leta, da se vštejejo v službeno dobo. Ministrstvo se je obrnilo na vojaška okrožna poveljstva, naj vpošljejo potrdilo o vojaški službi vsakega posameznika. Za mnoge ni bilo mogoče izslediti dokumentov, ker so služili v Avstriji pred 20 leti, drugi so službovali v krajih, ki danes ne spadajo pod Italijo. Pisati je bilo torej treba tudi v tujino. — Zopet je bilo tako zgubljenega mnogo časa.

Druga težava je obstojala v tem, da so mnogi čuvaji imeli dolgove do države, ki so jih jim hoteli odtrgati od plače. Zahteval sem, naj država te dolgove briše. Po obstoječih zakonih je bilo to nemogoče. Obljubili so mi zato, da bodo vtaknili v neki odlok, ki se pripravlja v ministrstvu, tak paragraf in ugodili moji želji. Zahtevali so pa natačen seznam dolgov, da bi zvedeli, koliko znaša strošek. Zopet dopisovanje s prefekturami.

Ko so videli, da dolgujejo čuvaji državi samo nekaj nad 10.000 lir, je izšel končno 14. nov. 1926 odlok z obljubljenim paragrafom (št. 4).

Da bi rešil našim ljudem še 10.000 lir, katere bi jim bili odtrgali januarja od 150.000 lir zastankov, se je torej zaveleka rešitev do januarja 1927.

To so vzroki zamude.

Zdelo se mi je potrebno, da vse to popišem, ker so ljudje časih nestrpni in hudi, a ne vedo, da so zakoni in ne ljudje krivi, ako se vleče kaka stvar časih leta po uradih.

Zakonskih predpisov ne morejo spremeniti ne posamezen poslanec in ne uradniki.

Jaz se moram nasprotno uradnikom iz ministrstva še zahvaliti za njih trud, posebno pa bivšemu prefektu Ricciju in drž. podtajniku Suvichu, ki je zastavil ves svoj vpliv za ugodno rešitev.

V Rimu 15. decembra 1926.

Iz širokega sveta.

Pozna smrt.

V soboto je umrl v Berlinu najstarejši Berlinčan Bernard Bernolt. Imel je 105 let. Že leta 1866. je dobil odpustnico od vojakov, češ da je prestar.

Draga slika.

V Milnu je bila prodana slika znanega slikarja Segantinija: »Dve materi« za en milijon stotisoč lir. Slika je kupil na dražbi neki zasebnik, toda samo začasno, kajti prevzeti jo hoče milanska občina za mestni muzej.

Stavka na Angleškem.

Rudarska stavka na Angleškem je skoro v celoti končana: z malimi izjemami so se vrnili delavci povsod na delo. Delavski voditelj Cook je izjavil, da so bili delavci poraženi, a je dostavil, da zmaga ne bo trajna.

New York.

New York ima 5.600.000 prebivalcev. Dva milijona jih je rojenih izven New Yorka. V njem živi več Italijanov nego v Rimu, več Nemcev kot v Bremenu in deseti del vseh Judov sveta. Mesto ima 5 največjih mostov na vsetu. Vsak dan je odprtih 2000 gledališč in kinematografov. V mestu je 1500 različnih

cerkva. Vsak dan pride v New York 300.000 tujcev. Vsakih 52 sekund en vlak; vsakih 13 minut je po ena poroka, vsakih 6 minut se

rodi nov otrok; vsakih 10 minut se ustanovi novo podjetje in vsakih 51 minut zrase iz tal nova stavba. To je milijonsko mesto New York!

Kaj je novega na deželi?

Miren.

Nedeljo smo slovesno sprejeli po g. knezonadškofu posvečene zvonove. V Gorici smo s cvetjem in zelenjem okinčali vozove in zvonove, ki so po svoji velikosti in nakitju vzbujali po mestu veliko pozornost. Prvi voz so spremljala dekleta iz Dekl. krožka v pestrih narodnih nošah, ob drugem so samozvestno korakali naši fantje, tretjega so spremljale družbenice v belih oblekah z vencu in svetinjami. Ko smo dospeli do domačega pokopališča, kjer je nestrpno pričakovala zvonove velika množica ljudstva, je najprej pozdravil te klicarje božje v imenu vseh faranov zastopnik društva z občutno deklamacijo, na kar je pevski zbor ubrano zapel Vodopivčevo pesem »Zvonovom«. Po tem se je razvila dolga procesija, kakršne še nismo videli po vojni, na dvorišče Zadruge. Tu je zastopnica Marijine družbe s prisrčno deklamacijo sprejela te naše dobre življenjske prijatelje. V globoko zamišljenem govoru, ki je vsem segel do srca, nam je g. prof. Terčelj opisal poslanstvo zvonov. — Po službi božji so botrice, botri, vozniki, predstavniki naših organizacij podpisali zgodovinsko listino o posvečenju zvonov. Z obrazov vseh udeležencev se je bralo veselje in navdušenje. Vsi, ki so sodelovali pri tej lepo uspeli in pomenljivi slovesnosti, so imeli gotovo prijetno zadoščenje; dobri Bog jim njih trud in žrtve obilno povrne. — Župno cerkev slika v notranjščini in pri zvoniku dovršujejo zadnja zidarska dela. Cerkev in zvonik bosta v resnici v kras naše župnije, za kar gre posebna zahvala gg. inž. Dorcichu in Cazzese. Ako Bog da, bomo na nedeljo prih. leta imeli v svoji sredi našega nadpastirja, ki nam bo posvetil glavni oltar in delil darove sv. Duha našim birmancem.

Št. Maver pri Gorici.

Kakor je »G. Straža« že poročala, smo imeli nedeljsko sv. mašo doma. To je pa, žalibog, bilo le parkrat. Železniška uprava je namreč č. monsignorju Korsiču zadržala prehod čez železniški most, barko nam je pa voda odnesla. Tako moramo zopet iskati sv. mašo drugod. Napravimo potrebne korake, da pridemo zopet do sv. maše v domači vasi! — Radi slabih letin se tudi pri nas govori o izseljevanju. Vina nismo pridelali niti toliko, da bi ga imeli za lastno rabo. Vsled potrebe pa moramo še teh par litrov prodati. Obdelovanje zemlje postaja vedno bolj težavno. Če se hočemo preživeti, moramo iskati zasluzka izven vasi; s tem se pa razgube in raztresejo delovne moči. Upamo, da nam bo Bog prihodnje leto dal boljše letino.

Medvedjebardo.

(Odgovor g. dopisniku »G. Str.« št. 68.) — Dopisnik piše, da hoče od tu brez pomisleka vse v Francijo. Res gremo nekateri, toda s trdnim upanjem, da si tam kaj prigranimo, le srečo in zdravje nam Bog daj! Da pridemo vsi, ki gremo v tujino, čez čas občini na rame, tega dopisnik danes še ne more trditi, kajti beraška palica in malha doletita lahko še vsakega. Kolikor nam je znano ni danes v breme naši občini nihče, ki je iskal zasluzka v tujini. Saj ne gremo radi po svetu s trebuhom za kruhom. Težko nam je zapustiti rodni kraj. Ko bi bil doma sedanji pičli zasluz-

žek reden in gotov, bi ga ne iskali drugod. Toda, žalibog, je zima predurmi in zasluzka nikjer. Dobro poznamo pregovor: »Ljubo doma, kdor ga ima«, toda mi smo prisiljeni, kreniti drugo pot. — Tudi ono poročilo o tatvini, oziroma nagajanju občje spoštovanemu posestniku Francu Erženu hočem nekoliko popraviti. Vsak pameten človek obsoja tako ravnanje. S tem, da so bili omenjenemu pobrani komati in drugi predmeti, mu ni bila povzročena samo občutna škoda, temveč tudi neprijeten strah. Tudi grožnja, ki je bila napisana na onem listku, ni bila ravno umestna in je vse obsodbe vredna. Kdo to dela pa itak vemo vsi.

Črni vrh.

Pri nas gospoduje neki finančni maršalo, ki je vse prej kakor priljubljen. Kako pa tudi ne? Može ima namreč to nelepo navado, da kjer le more ljudi nadleguje in kaznuje. Pregleduje n. pr. stare račune, katere so drugi finančni organi že odobrili ter najde še vedno kaj na njih. Seveda je dotični potem kaznovan. Tako je prišlo, da pri nas že ni skoro obrtnika, ki bi ne bil kaznovan. Tako postopanje nikakor ni na mestu. Vpoštevati moramo namreč še dejstvo, da izvirajo nepravilnosti in pomanjkljivosti, ki se mogoče prigode, iz neznanja, ne pa iz kakih nepoštenih sleparskih nagibov. Dobrohotnost bi bila zato veliko bolj umestna kot pretirana strogost.

Log pod Mangartom.

Od povsod se čujejo dan za dnem razni glasovi, le izpod belega Mangarta se le redkokdaj kdo oglasi, dasiravno prav gotovo tudi tu ne manjka novic. Čutimo za dolžnost sporočiti javnosti, da je bil imenovan za podeštata naše občine prejšnji dolgoletni župan g. Anton Cuder, vseskozi značajan in časten mož, na katerega naši občinarji lahko s ponosom zro, kajti s svojim vztrajnim in razumnim delovanjem je rešil občino iz največjih kriz. Za njegovega namestnika je bil imenovan prejšnji podžupan g. Andrej Černuta, pošten in odločen mož, s katerim je ljudstvo istotako prav zadovoljno. Obema voditeljema naše občine iskreno častitamo in želimo, da bi nas še prav dolgo časa vodila.

Sv. Križ pri Ajdovščini.

Za božične praznike se bo vršilo, kakor v navadi, v samostanski cerkvi slovesno čiščenje najsvetejšega Rešnjega Telesa. Letos pa bomo obenem praznovali sedemstoletnico smrti sv. Frančiška Asiškega. Na božič ob eni uri popoldne se izpostavi sv. Rešnje Telo, ob 2 pridiga, ob 5. rožni venec. V nedeljo, pondeljek in torek ob 5. zjutraj se izpostavi in potem bo sv. maša; ob 6½ pridiga in maša; ob 10. pridiga in peta maša; vsak dan tudi ob 2. pop. pridiga in blagoslov.

Iz Vipavskega.

Na krte se je po Vipavskem organiziral v zadnjem času pravcati boj. V Kamnjah sta se kar stalno naselila dva gospoda lovca, ki prav živahno nastavljata ubogim krptom pasti. Kmetje se nad tem početjem zgražajo, ker smatrajo krta za zelo koristno živalco. Umestno bi bilo, da napravi pristojno oblastvo temu lovu konec, da se kmetje pomirijo. Kmetje se razburjajo tudi zaradi tega, ker jim ti lovci povzročajo znatno škodo na zemljišču.

Bukovo.

Neizprosna smrt je posegla s svojo koščeno roko v družino Čelikovo in je odtrgalo iz še mlade družine očeta in gospodarja Antona Čelika, tukajšnjega posestnika, gostilničarja in trgovca v 49. letu starosti. Umril je dne 14. t. m. po kratki in mučni bolezni, previden s sv. zakramenti za umirajoče. Bolehal je že več let, a svetovna vojna mu je še pospešila smrt. Pokojnik je bil dober gospodar, ki si je znal s svojim delom ustvariti lepo premoženje. Kakšno spoštovanje je užival rajniki, je sprical njegov pogreb, katerega se je udeležilo mnogo občinstva iz domače župnije in okolice. Domači pevci so mu zapeli štiri pesmi v zadnje slovo, ker je bil pokojnik že izza mladih let pevec. Pokoj njegovi duši, družini naše sožalje!

Bovec.

Dobili smo nove cerkvene orgle, ki bodo zapele prvokrat slovesno na sv. večer ob polnočnici. Predno bodo začele svoje svečano opravilo, bodo blagoslovljene. Ker smo jih že težko pričakovali, se še tembolj veselimo letošnjega svetega večera.

Književnost in umetnost.

F. Š.

Iv. Pregelj: Oče budi volja tvoja! Povest iz Istre. Gorica 1926. Izdala Katoliška knjigarna v Gorici. Tiskala Katoliška tiskarna v Gorici.

Profesor Ivan Pregelj razveseli vsako leto naš slovenski narod s kakim novim književnim darom. Tako je tudi letos podarila »Goriška Mohorjeva družba« svojim članom kot šesto knjigo za doplačilo dveh lir njegovo povest: Oče, budi volja tvoja«.

Snov povesti je vzeta iz življenja srednje Istre: Žminj - Pazin - Tuzanjan. Kot glavna oseba nastopa plovčan (fajmošter) Šime. Pisatelj Pregelj se rad suče okoli take snovi in je to pokazal že v par svojih romanih. Vsakokrat pa govori s toliko spoštljivostjo o vzvišenem duhovskem poklicu, da bi se njegovi spisi z izločitvijo par stavkov brez pomisleka lahko dali tudi v roke do raščajoče mladine, ki naj bi se ravno iz teh spisov učila ceniti nesebično požrtvovalnost in včasih neznošno trpljenje duhovnikovo za blagor ljudstva. Ako je sedanji rod zgubil dolžno spoštovanje do duhovščine, je temu mnogo kriva umazana protestantska in protiverska tuja literatura, ki je zašla v naše izobražene in polizobražene kroge ter našla odmeva tudi v slovenski književnosti. Pregelj pa nam slika vedno le simpatično slovensko duhovščino, ki je bila zvest učitelj in dober vzgojitelj svojemu ljudstvu. Kje bi vzeli Slovenci toliko inteligence, ako ne bi za to skrbela ravno duhovščina! To ve tudi oni del inteligence, ki je prišel do lepih mest potom duhovniških žuljev, pa sedaj trobi v protiverski rog!

»Oče, budi volja tvoja« bo iz začetka nekoliko tuja in neumljiva našemu ljudstvu, ker je zelo pomešana s srednje istrskim narečjem. Pisatelj je s tem utisnil povesti krajevni pečat ter tako zapustil pozni zgodovini dokaz, da so tu bivali Slovani. Da se pisatelj temu ni mogel izogniti, je umevno, ker se je kot profesor na pazinski gimnaziji popolnoma uživel v življenje in trpljenje ljudstva, ki ima postati predmet krasne povesti, zato mu je pustil, da izraža v lastnem narečju svoja čustva in občutke. Nam Slovincem so taki izrazi nežne miline in rodbinskih vezi skoraj tuji, toda hrvaški jezik je na teh izrazih tako bogat in tako pester, da

slovenski daleč zaostaja ter bi bil vsak prevod takih izrazov nesmiseln in nemogoč.

Vsebinsko je povest dovršena. Značaji izrezani z ostrim dletom psihologije, tako, da ne čitaš, ampak živiš dotično življenje. Ali ne vidiš, kako glavni junak plovčan Šimen takoj iz početka pokaže ono junaško hrvaško dušo, ki mora stati na braniku narodnosti in vere v Istri? Ali ni skozi celo povest tako simpatičen in visok, tako prikupljiv v svoji odločnosti in vendar tako nežen v svoji rodbinski ljubezni in vnet v dušnem pastirstvu ter do skrajnosti pogumen, ko je treba zagovarjati pravico in preganjati krivico. Ne straši se nobenega truda, ne trpljenja! On vrši svojo duhovniško službo, ki je sveta in najbolj odgovornosti polna pred Bogom in pred človeško družbo. Krivice ne sme trpeti. Rajše žrtvuje svoje življenje kot mučenik, kot bi klonil svojo glavo pred krivico! In to je nepretrgana zgodovina istrskega duhovnika!

Plovčanu Šimenu nasproti stoji oštir Milohanovich. Prazen je zapustil šolo, navzel pa se je v svoji okolici duha, ki mu ga je nudila šola življenja: sovraštvo proti vsemu kar ni hrvaško. Začel je mrziti svojo lastno mater, postal tat in večkratni morivec. Človek, ki nima drugačne vzgoje, mora dospeti do takega konca! In takih ljudi ni malo po Istri! Iz njih duš prihajajo najogabnejše psovke proti lastnemu rodu. Tužna Istra ima še danes svoje Milohanoviche!

Kuma Terezija je v povesti: »Oče, budi volja tvoja«, zastopnica vseh razumnih in zato silno trpečih mater v Istri, ki se zavedajo svojega rodu in svoje vere. Tema je posvečala istrska mati vso svojo skrb, za to je živela, za to je umirala. Pisatelj ni mogel lepše očrtati rodbinske ljubezni, ki je obenem vez vsega narodnega stremljenja. Tu nam je podal resnični portret istrske matere!

Župnik Giacomini morda ni edini, ki je živel kedaj v Istri. Ne bi li mu našli še danes enakih primerov z isto mentaliteto in istim življenjem?

Isto je z lepo Maro! Nedolžnost veruje vsakemu sleparju! Nedolžnost ne pozna hudobije in zato podlega zapeljivostim mesenih in živalskih ljudi.

Tudi Toninov ne manjka nikjer! Povsod jih najdeš. To so navadno falirani študenti, ki so vsakemu na prodaj za skorjico kruha.

Mutasti Jože je simbol tužne Istre, kateri je odvzeta vsaka možnost, da bi dopovedala svoje gorje. Mate Sestan, številka triindvajset

set v Kopru, je izrazil svojo obsodbo sedanjega brezbožnega reda z besedami: »Mate preklinja človeško postavu in pravico.« Obsoja zapad, ki nudi le verige in suženjstvo.

Pisatelj nam je podal verno sliko trpljenja istrskega ljudstva, a obenem razgrnil pred nami resnico, da trpljenje naroda ni večno. Povest bo zadovoljila vsakega, ki čita z razumom in srcem.

Kak odmev je našla ta povest pri Hrvatih, spoznamo iz tega, da pri naša »Pučki prijatelj« že prevod te knjige. Prevod je poskrbel g. Vl. Sironić ter se lepo in gladko čita in se lahko dene ob bok izvorniku samemu.

Listnica uredništva.

Fr. Golob, Koritnica: Naslov lista, ki je najbolj priporočila vreden je: *Amerikanski Slovenec*, 1849 West 22 ud Street, Chicago, Ill.

Darovi.

Za »Slovensko sirotišče«: Preplačila 11 L; naročnik Gor. Straže 15 L; gosp. penzionist Franc Birsar, Mrevljevi 161 pošilja mal znesek 5 L 5 st.; iz Avč so poslali 1 q koruze. — Srčna hvala!

NAŠA VINA, dobra, po nizkih cenah, tudi v manjših količinah; marsalo, vermut, grenčice, žganje, vinski jesih itd. prodaja trgovina v ulici Ascoli št. 31 (na vogalu trga Korenj, de Amicis).

Iščemo družabnika kot sodelavca v izmenjavo sedanjega družabnika za tovarniško in detajlno podjetje, že 50 let obstoječe, protokolarano, brez dolgov, v polnem obratu, v lepem mestu Slovenije, z glavnico Din 300.000. Kasnejša popolna oddaja podjetja tudi ni izključena. Takojšnje ponudbe pod »Dobra eksistenca« na Oglasni zavod Kovarčič, Maribor.

Kuharico išče manjša družina na deželi. Zglasiti se je Via Orzoni 31.

Testenine „Pekatete“

so na glasu kot izborna jed še iz predvojnega časa. Da dobi vsak, ki jih zahteva tudi res prave naše testenine, smo zopet upeljali zavoje po pol in 1 kg. Zahtevajte pri trgovcih makarone, špagete, subjete in razne juhne vrste le v zavojih z napisom

„Pekatete“.

**Domače žganje
brinjevec
pristni slivovec**

prodaja na debelo in na drobno

Distilleria Agricola Goriziana
Viale XX Settembre šte. 23

**Teod. Hribar (nasl.) »Gorica
CORSO VERDI 32 - - (hiša Centr. Posoj.)**

Velika zaloga češkega platna iz znane tovarne Regenchart & Raymann, vsakovrstno blago za poročence kakor tudi velika izbira moškega in ženskega sukna.
Blago solidno! Cene zmerne!

Plačam najvišje cene za kože lisic, podlasic, kun, zajcev, mačk, krtov, veveric, jazbecov itd. itd.

Prodajam PASTI in POSEBNO MESO za lov na divjačino.

Delavnica za strojenje in barvanje Nihče nima pravice kupovati zame

**WALTER WINDSPACH
GORICA - Via Carducci 6 - GORICA**

Pozor na izpremenjeni naslov!

**Velika manufaktorna trgovina
Andrej Mavrič**

GORICA - Via Carducci 3

Največja izbira moškega in ženskega sukna za obleke, hlačevine, žameta, žefirja, perkala, prtenine, perila, brisač, zaves, posteljnih pregrinj, odej volnenih in bombažastih, volne in žime za žimnice ter vsakovrstno perje.

**Velika izbira izgotovljenih oblek za moške in dečke.
Lastna krojačnica za ženske in moške.**

Sprejema vsako naročilo, ga izvrši točno in po zmernih cenah.

Velika izbira kožuhovin.

Na drobno!

Na debelo!

Pozor na domačo tvrdko!

Pozor na domačo tvrdko!

Slava Bogu in

mir ljudem....

V tiho noč spet plovejo božajoče melodije svetonočnih zvonov... Tisoč in toliko let že stare, a vendar vsako leto spet tako nove in zaželjene ko vsakdanji kruh. Njih mirna ubrana pesem obvisi nad našimi polji in domovi kakor blagoslov malih Jezuščkovih ročic.

In kako smo teža blagoslova potrebnil! Mi, ki tolikokrat na dan, kaj šele v letu zametamo ta blagoslov. Oj, kako tam v daljavi se skriva tista priproščina in pristna slovenska prisrčnost svetih večerov. Naši dedje, naši očetje, še mi smo jo v mladih letih poznali in jo s trepetajočimi srci vživali. Sveta noč! Kako je v tej noči pel vsak kamen ob potu, iz njiv se je dvigalo kadilo in se zdelo, da veje proti Jutrovemu, kjer leži Dete v jaslih; in v gozdu, kjer drevje moli in se vzpenja v srebrni mesečini tja gori in naše planine in hribi in vode naše, srbni trakovi; ni pela ni molila vsa zemlja slovenska v prečudežni lepoti svetonočni: »Sveta noč, blazena noč«...? Oj, takrat so bila naša srca ko kelih pripravljena za sveto daritev.

Tako je bilo v preprostih pastirjih betlehemskih in v njih otroškovdanih dušah, ko jim je angelj v blišču povedal novico o rojstvu. In tako je bilo v našem rodu, dokler so ga dedje, trdi in žuljavi v življenja borbah, učili otroške vere in skoro naivne vdanosti. O tej priproščini nam zapojte presladke melodije nocojšnji zvonovi, ko ponese v palače in bajte vest, da se je rodil Gospod ne v zlatu in srebru, marveč v jaslih in slami.

To vošči Tebi, slovensko ljudstvo, slovenski domovi in Tebi zemlja naša že za deveti božič

»Goriška Straža«.

Betlehem.

Dve uri južno od Jeruzalema blizu ceste, ki vodi v Hebron, stoji Davidovo mesto Betlehem. Po naše pomenja hiša kruha (bet = hiša, lehem = kruh); to ime je dobilo od rodovitnega polja v svoji okolici. Še zdaj ni nikjer v Palestini lepše obdelane zemlje nego krog Betlehema. Rekli so mu tudi Efrata, t. j. plodovit.

Mesto stoji na hrbtu dveh hribov, ki se stikata v podobi polmeseca. Proti severu in zapadu ga obdajajo judejske gore; proti jugu in vzhodu se pa odpira obsežen, krasen razgled po judovski puščavi in moabskem gorovju tja čez Mrtvo morje. Razširiti se ne more; hrbet, ki stoji na njem, meri malo nad četrt ure; zato je danes prav na tistem mestu, kjer je bilo v prejšnjem času. Prebivalcev ima pa več, nego jih je imelo nekaj. Šteje jih do 8000; namnožili so se zlasti zadnjih sto let.

Neznatni Betlehem se večkrat omenja v svetih zgodbah. Očak Jakop je hodil tod mimo; v njegovem obližju mu je umrla ljubljena

žena Rahela. Med mesti, ki jih je dobil Judov rod potem, ko je Jozevu osvojil deželo, se imenuje tudi Betlehem. Davidov praded Booz stanuje v tem mestu. Na njegovem polju pobira revna tujka Ruta klasje zase in svojo taščo. Booz se oženi z njo. V Betlehemu se rodi David; v njegovi okolici pase očetove črede; odtam ga izvoli Gospod za kralja svojemu ljudstvu. Prerok Samuel pride po božjem naročilu semkaj, da mazili namestu Savla enega izmed Izajevih sinov.

Davidovo mesto je pa še neizrek-

jo razsvetljujejo; tam, kjer se je rodil Zveličar, so tla pokrita s ploščo iz belega marmorja z vložki dragoga kamna jaspida. Na sredi je srebrna zvezda z latinskim napisom: Tukaj je bil od Device Marije rojen Jezus Kristus. Naj nam tolmači sveti vpliv te besedi pobožni romar Geramb: »Ta misel in ta beseda ima za vernika tako mikavnost in ljubkost, ki se ne more ne prav čutiti, celo ne umevati, če nisi na tem kraju samem. Duša, srce, vse dušne moči ostajajo pri ti besedi; vedno je na ustnah, ki žare v hvaležnosti

ma, kakih 250 m od cerkve, leži tako zvana mlečna votlina, kamor je baje za nekaj časa pribežala Devica Marija s svojim Sinom, ko je začula, da ga hoče kralj Herod umoriti. Četrt ure odtod v nižavi leži vasica Beit Sahur in takoj poleg nje se razteza pastirsko polje, polno rodovitnih njiv in pašnikov, smokvenih in oljčnih logov. Tukaj so se po starem izročilu prikazali angeli pastirjem; vsako leto, sveti večer, se zbera na tem mestu v slovesni procesiji betlehemski kristjani.

Vsak dan po dovršenih večernih obiščejo očetje frančiškani z navzočimi romarji v pobožnem sprevedu svetišče Jezusovega rojstva. Pričenši pri oltarju sv. Rešnjega Telesa gredo v rojstno kapelo, kjer počaste kraj jaslic, oltar svetih Modrih, oltar sv. Jožefa, grob nedolžnih otročičev, ki je tam v bližini, kopelico sv. Hieronima, svete Pavle, Evstahije in svetega Evzebija Kremonskega grob in kapelo sv. Katarine.

Spet v Nazaretu.

Mrak je že padal, ko se je Jozefov oslič vstavil pred nizko hišico. Lanec je ovil krog stare sikomore poleg vrta in stegnil roke, da dvigne otročička iz Mirjaminega naročja. Mirjam je prožno skočila na tla v veselem pričakovanju po domu. Jožef je odmotal dete iz ogrinjala in je ljubko ujčkal v desnici. Dete je pa smehljaje stegovalo ročici proti materi. Mamica je vzame v naročje in mu gladi zlate kodrčke. »Nisi nič več truden, zlatkani moj,« ga vprašuje, »glej atek odpira že vrata. Vidiš?«

Mati zavije tesneje detece h sebi in prestopi domači prag. Jožef odpre okno in srebrna mesečina se razlije po kamrici. Vse je še ko takrat v oni jesenski noči, ko so bežali v Egipt. Marija nosi otročička v tihi sreči po prostorih in mu pravi kot nekoč. Jožef vstopi. Oslička je razbremenil in mu vrgel v hlevcu povosno krme.

»Vse je še zunaj, Mirjam,« pripoveduje Jožef, »kakor smo pustili. Ovce so v staji dobro nakrmjene ko da ne bi pogrešale ničesar. Drva na dvorišču so še zmeraj lepo v skladišču; po vrtni ni plevala in stezice so otrebljene. Sosedje so se brigali za nas kot za svoje. Jehova jim poplašaj.«

Popotno palico, torbo in prašne čevlje nese v delavnico. Mirjam ga opomni:

»Otroka nesem spat in pripravim večerjo. Ubožčku se že dremlje.« Jožef prinese drva na ognjišče, Mirjam pripravlja večerjico. Otročiček jo je objel krog vratu in je naslonil svoje zlate kodrčke na njegove rame. S pol odprtimi očkami se smeječka pesmici, ki mu jo mamica polglasno prepeva:

Spavaj, detece, spavaj sladko
glej, vetrček palme potresa lahno;
z aloo in nardo se ljubko igra,
krog posteljice tvoje neugnanček
pihlja.

Spavaj, detece, spavaj sladko.

Lončeno posodo odstavi od ognja in sede na stolček. Mesec, ki je pravkar prisvetil izza sikomore, obseva mater, ki pita otročička. Potem

Mir ljudem...

Sveto Dete v sveti noči
je poklicalo pastirje,
da sklenilo vpričo revnih
s svetom bi premirje.

Zvezdice so bile priče,
pašniki in polje,
Ko so angeli zapeli:
»Mir vsem, dobre volje!«

Le Herod ni slišal pesmi,
angelske v višavi,
pesmi, ki so govorile
o miru in spravi.

Kdor Herodovih je misli,
zanj noči ni svete.
Le ljudi s ponižnim srcem
kliče božje Dete.

F. T.

ljivo bolj zaslovelo, ko je prerok Mihej napovedal, da se v njem rodi Mesija. In to se je tudi v resnici izvršilo, ko je med betlehemske pastirji prišel na svet tisti edini pastir, čegar črda je vesoljno človeštvo. Od tedaj imenuje na milijone ljudi z največjo častjo ime Betlehem. Že prvi kristjani so radi romali semkaj in molili v skalni, svoj čas za hlev namenjeni votlini, kjer je bil rojen naš Zveličar. Sv. Justin, ki je bil krog l. 100 v Sihemu v Palestini rojen, pozna to votlino; pogan Celz jo omenja krog leta 150; cesar Hadrian postavi krog l. 137 malika Adonisa na tem mestu, da bi odvrnil kristjane od tam. Krog l. 326 pa sezida ondu cesarica Helena veličastno cerkev. Leta 420 umrli sv. Hieronim ustanovi v Betlehemu dva ženska in en moški samostan; še sedaj kažejo prostor, kjer je sam več let v ostri pokori in neprestanem učenju poleg mesta prebival. Kasneje imamo iz vseh časov neštivilno dokazov, kako so kristjani romali v Betlehem in častili njegov dragoceni zaklad — votlino Jezusovega rojstva.

Sedaj vodijo iz cerkve, ki je sezidana nad njo, dvojne stopnice vanjo. Vsa je oblečena z dragocnim marmorjem. Krasne svetilke

in ljubezni. Res ni nobenega kraja na svetu, kjer bi moglo srce čutiti slajše ganjenje, kot v ti betlehemski votlini. Molim, vzdiham, svoje s solzami napolnjene oči dvigam v nebesa, tiho izgovarjam sveto ime Jezus, sveti imeni Marija in Jožef in slavim trikrat svetega Boga, da mi je dal njo za mater svojega Sinu; slavim ga, da mi je dal dušo, ki je tako nepojmljivih dobrot ganjen na in prešinjena.«

Protestant Gerkie popisuje svoje vtiske in duplini tako-le: »Pod ono ploščo je dolbina, za milijone naših sokristjanov nedopovedno ljubo svetišče. Podoba polkroga ima, zgoraj se na zunaj vzbočuje in je k večjemu štiri čevlje visoka. Petnajst srebrnih svetilk gori v nji noč in dan in razsvetljuje poslikane marmorne ploče, ki jo obdajajo; sredi malih tal se pa leskeče srebrna zvezda in kaže mesto, kjer je nekaj po izročilu obstala zvezda z Jutrovega. Obdaja jo napis, pri katerega pogledu sem — odkrito priznavam — jokal kot otrok.«

Tri korake od tega presvetega kraja kažejo mesto, kjer so se Modri poklonili božjemu detetu; temu nasproti pa, kjer so pastirji našli Zveličarja v jaslih.

Na južnem vzhodu od Betlehe-

ga ponese mamica v zibko in še dolgo ljubkuje malčka z očmi ko tako pokojno spi. S tihimi koraki gre spet v kuhinjo in pripravlja zase in moža borno večerjo. Ko se dita pri mizi, se zariše na tlaku skoz odprta vrata temna senca.

Zameten ženski glas pokliče: »Mirjam!« Bila je Rahela, Mirjamina tovarišica iz mladih let.

»Blagoslovljena bodi vajina vrnitev,« pozdravi. »Kje imaš fantka, Mirjam?«

Mirjam povede Rahelo k zibki in odgrne malčkovo lice. Rahela poklekne in z žarečimi očmi motri ljubkega dečka.

»Lepega dečka imaš, Mirjam. Ustka ima ko granatov cvet in ko dre ko solnčne pramene. Mirjam, ti si srečna!«

Rahela se dvigne in prinese z vrta tiha ljubko jagnje. »Igračko sem mu prinesla,« reče in postavi živalco k zibki. »To bo vesel ko se prebudi.« In spet se Rahela zazre v otrokov snivajoči obraz. »Posebnega otroka imaš, Mirjam. Čudovite reči se bodo še govorile o njem.«

Mirjamino obličje spreleti senca in se nasmehlja: »Kakor Bog hoče, Rahela.« Otročiča zakrije in ženi gresta skozi vežo v vrtič. Mimo prinese ženska vrč vode na glavi: »Jehova bodi s stvojo vrnitvijo. H studencu sem šla po vodo, da ti ne bo treba jutri v vročini ponjo. Kaj dela mali?«

»Spi, Marta.«

»Pa pridem jutri v mraku; zdaj moram domov. Kako sem vesela, da ste se vrnili. Dva lepa bela golobčka imam. Jutri ju prinesem mamelemu, da se bo igral z njima. Greš, Rahel?«

»Da; odpočij si, Mirjam!«

»Ti tudi, Rahel, in ti, Marta. Hvala vama!«

V tihi noči in srebrni mesečini se je zibala hišica v Nazaretu. Mirjam bdi na ležišču in prisluškuje, kako njen otrok diha.

»Hvala ti, Oče nebeški,« vzdihne tiho. Ko se mesec dvigne nad siko, moro in pomežikne v izbo oblije spečo Marijo, ki steguje desnico nad Jezuščkovo zibko.

R. B.

T.

Božič med fanti.

V preteklih tednih so fantje doživljali božič. To se pravi: ne vsi fantje, samo nekateri in le ponekod. Kjer ni adventa, ni božiča. — Imamo vasi po deželi, ki so zelo lezene glede verskega življenja med mladino. Težko je prebiti tak led, v katerega je vklebila mladeniče večletna zima. Kako malo solnca smo nudili ravno fantom! Ostali so pod korom ali zunaj cerkve, pri tabernaklju pa je imelo prednost ženstvo. Javno mnenje, ki je prevzelo moško mladino, je bilo cerkvi odtujeno in vera se ji je priskutila. Nemoralnost je marsikomu zaprla celo vrata v cerkev.

Letos so šli prvi solnčni žarki po deželi. Niso dosegli vseh vasi, kaj šele vseh mladeničev. Tam pa, kamor so posijali, so ogreli. Led se je začel tajati. Alojzijevo pobožnost ni ostala mrtva beseda, nekaj ognja je izžarela tudi v fantovske duše.

Začeli smo v vipavskem Sv. Križu. Petdeset fantov je sodelovalo. Pet konferenc, skupna spoved, sve-to obhajilo in skupni sklepi, to so sadovi teh dni. Fantje so vzeli stvar resno, voditelji so se potrudili tudi resno — Bog pa je, ki bo dal setvi rast. Svet je spremenilo 12 apostolov. Če ima vsaka vas 12 fantov, z apostolskim duhom napolnjenih, uspeh ne bo izostal.

Nadaljevali smo v Kamnjah. Tri dni je klical Janez Krstnik in pripravljal Gospodu pot. V sedemdeset moških dušah se je nastanil Kristus. Vkljub mrazu in snežinkam, ki so priletele s Kuclja, je bilo

Krik trudnih...

Dolge ceste nas bijejo v čela;
ko drevje izžgano naša lica so uvela.

V duše se misel strahotna je vsela.

* * *

Nikjer ni kraja teh cest...

O, glejte, bratje, na sivem svišču
neba

večni prst brezbrčnega Bogal —
Zapad in Vzhod sta nas zgnetla

v kepo brezlično —

Naše hropenje se čuje ko strojev
večne Usode neslišno. —

Švistnila v svet

ko pšica naša je vest...

* * *

Mogočno šumenje slapov nas kliče
iz teme.

Ti — eno, — Človek in Bog, Ti si
šumenje slapov!

Z rojstvom v uboštvo odvzemi
nam breme!

R. B.

v fantovskih dušah solnčno in gor-
ko kot spomladi. Ali bo ta spomlad
ostala in se razširila tudi na druge
— to je v rokah božjih.

Božič so hoteli imeti fantje v
Biljah. Nad dvajset jih je bilo, ki
so čutili potrebo, da dajo v dušah
prenočišče božjemu Detetu. Marsi-
kdo bi še tudi lahko sprejel božični
mir, pa se mu je ognil. Onim pa,
ki so Ga sprejeli, je dal milost, da
so postali božji otroci. Naj bi
ostali!

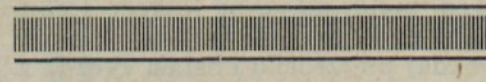
Tudi v Miren je prispel božični
klic. Okrog sedemdeset jih je pri-
vabil k božjim jaslom. Možje so
jim dali zgled. Taka mladina je
vredna božičnega blagoslova, ki go-
tovno ne bo izostal.

Med Rombonom in Polovnikom
v Čezsoči je bil tudi advent. Okrog
trideset se jih je zbralo na pogovor
o smislu in cilju življenja. Javno so
pokazali, da žele urediti svoje duše.
Pionirji so postali za lepšo bodoče-
nost, ki je le v sinovstvu božjem.

Poseben blagoslov je prejel Tol-
min. Klic po obnovitvi je odtrgal
nad tri sto mož in fantov od dela.
Ganljivo je bilo gledati na praznik
Brezgrešne, ko so trume fantov ho-
dile k božji mizi, iskat Kruh živih.
Popoldanska procesija s kipom
sv. Alojzija, ki so ga nosili dijaki,
je bila res veličastna verska mani-
festacija, ki dela čast ogromnim
udeležencem in celi fari.

Zadnji teden je donel adventni
klic v Kanalu, obiskal bo Podgoro
in slednjič Gorico.

Sem vse naštel? Ne vem. To pa
vem, da je uspeh Alojzijeve pro-
slave lep. Le oni, ki je občutil, kaj
se pravi spraviti se z Bogom in
uravnati pot, bo užival božični
blagoslov in doumel angelsko voš-
čilo: Mir ljudem, ki so blage volje!
Blage volje pa jih je med našimi
fanti precej. Čast jim!

»Pozdravljamo te, Betlehem, hi-
ša kruha, v kateri se je rodil on, ki
je kot živi kruh prišel z nebes; po-
zdravljamo te, Efrata, prebogato in
najplodovitejše polje, ki si kot sad
nosilo Gospoda samega.«

Pogovori.

Otrok: »Je Dolga ulica dolga?«

Odrasli: »Je, zelo dolga.«

»Pa Gosposka ulica?«

»Je še bolj dolga?«

»In Zmajski most?«

»Ta je pa prav dolg.«

»Kaj pa moj rojstni dan, je da-
leč?«

»Seveda.«

»Kaj je bolj daleč Zmajski most
ali moj rojstni dan?«

(Odrasli umolkne, otrok je dobil
igro.)

* * *

»So v nebesih angeljčki?«

»Ja.«

»In ni nobenega drugega v nebe-
sih?«

»Ne, nobenega.«

»Ja, pa dež ne pada z nebes?«

»Kajpada.«

»In so vsi angeljčki mokri?«

(Odrasli se uda.)

* * *

»O joj, v nogo sem se udaril.«

»Ne joči, ljubček.«

»Ni res, imam že štiri leta in ne
smem jokati, ne?«

»Seveda ne smeš.«

»Nikoli?«

»Ne.«

»Pa če imam pet let tudi ne smem
jokati?«

»Tudi ne.«

»Pa če jih imam dvajset?«

»Tudi ne.«

»Zakaj je pa včeraj mamica jo-
kala?«

»Zobje so jo boleli.«

»In jaz, ki imam štiri leta, mene
ne smejo zobje boleli?«

»O, lahko te.«

»In če me bolijo, kaj ne smem
jokati?«

(Odrasli se je spet zapel v otro-
kove zanjke.)

* * *

»Papaček, iz česa je pa luna?«
(Odrasli že sluti, da bo poražen in
se skuša izogniti otrokovim vpra-
šanjem prav na kratko.)

»Veš, ljubček, luna je kifelj.«

»Iz kifeljca?«

»Da.«

»Ne res, kifeljce nam nosi pek?«

»Tako je.«

»Pa luno nam tudi prinese?«

»Luna pa ne.«

»Pa če je kifelj, ne morem lune
pojesti?«

»Ne, ker je luna daleč.«

»Pa če bi h nam prišla?«

»Pa ne more priti.«

»Tudi če bi ji ti ukazal ne bi pri-
šla?«

(Odrasli čuti, da je zdaj njegov
očetovski ugled ogrožen.)

»O, če bi ji jaz ukazal bi pa pri-
šla.«

»In tudi potem ne bi mogli lune
pojesti?«

(Odrasli mora odnehati.)

* * *

»Papaček, povej mi pravljico.«

»Mamica jih ve dosti.«

»In ti ne znaš nobene?«

»Ne.«

»Mamica zna kakšno?«

»Da.«

»Dosti?«

»Dosti.«

»Za kaj jih zna mamica dosti?«

»Ker je ona zelo pametna.«

»In ti nisi pameten?«

(Odnehati je treba.)

Besede so za misli to kar zlato
za bisere. Treba ga je, da se biseri
vanje vdelaajo, čeprav si niso v
sorodu.

Božji darovi.

(Resnična basen.)

Slovenec rad pije. Pa ne vode ali
mašlinovca, le vino in žganje, pa
kaj piva vmes. Žalostna komu ne-
znana je resnica... Toda Slovenec
ni samo pijanec, nikakor ne, on je
tudi podjeten talent. Hitro spozna
kje bi se dalo dobro zaslužiti in si
ustanovi primerno podjetje. Saj
vemo, kako je na svetu: kjer raste
sladkorna pesa, naredi Čeh tovarno
za sladkor, kjer je železna ruda,
postavi Nemeč plavž, kjer so pa
pijanci, naredi Slovenec gostilno.
Treba izrabiti »konjunkturo«. In
gostilniško podjetje ima korenine
do pekla. Vera bo opešala, narod-
nost se bo omajala, žepa pa ostane
do konca dni in blagor tistemu, ki
se nad tem ne pohujša. Držati go-
stilno je pa tudi krščansko delo
usmiljenja in je pred Bogom več
vredno kakor vsa druga dobra dela;
zato tudi vidimo, da gostilničarjem
ni treba hoditi k spovedi in maši.
Pri njih se žejen napoji, žalosten
potolaži, prevzetan poniža, ponižen
povzdigne, bogatin se uči radodar-
nosti, skromen delavec se vadi na-
lagati varno svoje male prihranke,
samotarju se jezik razveže, preveč
zgovornemu se nekoliko zaplete,
vse kakor je prav. V gostilni posta-
neš brez dela bogat, brez pameti
moder, brez šole učen, brez oblasti
mogočen, brez poguma neustrašen,
brez krivice jezen, brez ljubezni
prijazen, brez znanja pobratim. O,
neskončen je blagoslov gostilne!

Ko je Bog delil svet med narode,
je vsakega vprašal, kaj si želi. Pri-
stopil je Anglež: »Gospod, daj mi
oblast čez morje in morska pota,
ker drugi tega dela ne umejo!« In
dobil je morje. Pristopil je Fran-
coz: »Gospod, daj mi čast in slavo,
da bo moj jezik in moje ime v časti
in priznanju med narodi!« Dobil je.
Nemeč je dejal: »Gospod, daj mi
premog in železo, drugo si pridobim
z delom!« Uslišan je bil. Italijan je
prosil: »Daj mi trobojno zastavo.«

Prejel je. Tako je vsak narod pre-
jel po svoji želji. Zadnji so ostali
Jugoslovenci v kotu: Hrvat obupan,
ker mu je Italijan prevzel troboj-
nico, Srb resen in ponosen, Slove-
nec pa neskončno vesel in zadovo-
ljen. Pa se jim slednjič približa
Bog in dé: »No, dragi moji, tudi na
vas je vrsta, prosite in boste pre-
jeli!« Plane Hrvat: »Gospodine, daj
mi barem bana i državno pravo,
povijest hrvatskih kraljeva te naj-
čišču stranku samostalnih prava-
ša!« »Naj ti bo, junače, vse to ti
dam in ker družega ne zahtevaš,
določim ti še lepo našo domovino.«
Tako reče Bog in se obrne do Srba:
»Što čutiš, Srbije tužni?« »Gos-
pod, odvrne junak, »prevelika se
mi zdi ta nova Jugoslavija, tesno
mi je pri srcu, vse je nekam preveč
moderno, vse gre preveč na veliko,
jaz bi rajne imel svojo malo Veliko
Srbijo, je bilo prej vse bolj podo-
mače. Zadrugo že imam, puške pa
tako ne dam iz rok.« Odvrne mu
Bog: »Obdrži si zadrugo in s puško
se vadi do mile volje. Drugo pa mo-
že da bidne, a može i da ne bidne.«

Na Slovenca Bog ne pozabi: »Kaj
pa ti, Janez, tako dobre volje, Se
ne bojiš, da dobiš ostanke?« In
začne Slovenec (Brkin je bil): »Ne
zameri, Gospod, ravnokar sva ga
s Hrvatom en tamaž potisnila nav-
zdo tam pri Mornarju, tako za že-
jo, in človek, kadar gre takole h
veliki gospodi, si mora poiskati
malo korajže. Zastran ostankov se
pa nič ne bojim. Čemu mi bo morje
in premog in zadruga. Pri teh
čereh nič ne pride samoodsebe.
Zastava in državno pravo, to je
politika za advokate. Puške ne ma-
ram videti naslikane. Jaz sem si
vse drugače umislil, le poslušaj me:
zemlja naša da malo, rokodelstvo
pravijo da ima zlato dno, pa v po-
sodi vseeno ni cekinov. Tako sem
bil šel tam pred vojno v Ameriko.
Tam se dela, tam se mora delati.«

Je kakor velika vojašnica in vse je »mus« in »befel. Zato se pa tudi za služi. Pa sem prinesel devetnajstega leta par tisoč dolarjev, popravil hišo in začel misliti, kaj bi. Delati mi več ne diši. Nemec naj dela, ki je brus. Berač naj gre delat, da ne bo ljudem v nadlego. Jaz bi rad takole kakšno podjetje, da bi dobro neslo in brez velikega truda. Študiral sem ljudi, kam najraje denar nosijo. V cerkvi sem pogledal, ko je bil »ofer«. Več kot dve liri ni dal nobeden. V miloščino mečejo tiste nove solde po pet stotink. Tam ne nese. Pred davkarijo sem stal, ko so nosili davke plačevati; slabe volje so šli ima, slabe ven. Vprašal sem v hranilnici, če kaj nosijo denar na vloge. Povedali so mi, da kaj malo. Pa saj se tudi meni zdi, da hranilnice niso za naše kraje. Tam lahko denar vzameš ven, kadar hočeš, in varno je, da ga poneumnem potrosiš. Poldne je zvonilo, pa sem stopil k Tinetu, da pojužinam in spijem pol litra vina. Poslušam od druge mize Čiča, ki je imel tisti dan opravka na sodnji. Jezen je bil, da so iskrate letele, zgubil je bil neko pravdo, za en oreh so se bili zapletli. Čegav da je. Tisoč in petdeset lir je plačal Čič tisti dan za stroške, pa se je rotil, da bo gnal naprej, če stane še dvatisoč, saj on da jih ima, čast Bogu. Mene je kar zbudilo okoli srca: oh, da sem jaz advokat! Pa s tem ni nič, za advokata treba veliko šole. Morebiti dam sina študirat, talent ima. Zame je treba kaj lagljeja. No, še tisti dan sem videl, in kasneje karkoli. da ljudje še najbolj z veseljem nosijo denar v gostilno. Tisti Čič je plačal na večer petdeset lir pri Tinetu, jaz pa trideset, on je odšel proč potolažen, jaz pa razveseljen. Moj sklep je gotov: gostilno bom naredil. Že sem dovršil nov cementen vodnjak; zdaj bo modereno narejeno, da bo voda kar v kleti tekla iz pipe. Konje imam tudi in voz, da bom hodil po vino. Tako bom začel lepo in mirno življenje, z vsemi bom prijatelj, vsem dobrotnik. Vsak bo z veseljem zadoščenjem in s popolnim zaupanjem nalagal v mojem podjetju svoje kapitale in nobeden ne bo vprašal za obresti. Moja družina je pa tudi kar ustvarjena za gostilno: dekleta prijazna in vesela, dobre plesalke, se bodo lahko oddale na moža. Fant se pa uči na harmoniko. Tako ostane ves zaslužek doma in moja hiša postane prva. Napis na nji že tudi vem: »Dajmo ga, Slovenci!« Tako torej, ljubi moj Bog, ki si že dal vsem narodom po njihovi želji, izpolni tudi moje edino željo:

Daj mi patent za gostilno!

In ti, Betlehem, zemlja Judova, nikakor nisi najmanjši med knežjimi mesti Judovimi; zakaj iz tebe bo izšel vojvoda, ki bo vladal moje ljudstvo Izraela.

Zlate resnice.

Razum in volja — sreča bo bolja.

Resnica ne jemlje brača po Tebi; Ti ga moraš po njej.

(Claudius.)

Ne obešaj na veliki zvon, kar zaupno povedal ti bom.

Izgubljenega objokovati je tudi — moško.

(Goethe.)

Sam se dviga orel, krokar se z družino; norec gre v družbo, modri le v — bližino.

Sila ne vlada sveta, le svet izrablja silo.

(B. Pascal.)

Človek ni poprej srečen, dokler sm svojim stremljenjem mej ne postavi.

(Goethe.)

Mesec se spreminja, z njim usoda naša; žalost nas ogrinja, nas prav nič ne vpraša.

Srbska ljudska modrost.

1. Kdor ima in kdor nima...

V okolici Kotora si pripovedujejo:

Bogatin si je sezidal hišo. Da bi pokazal svoje bogastvo, si je dal obesiti na vežna vrata tolkalo iz srebra in zlata. Zraven je napisal: »Kdor ima, lahko tako naredi.«

Mimo pride prosjak, ugleda zlato in srebrno tolkalo z napisom. Brž je sname in napiše zraven: »Kdor nima, naredi pa tako!«

2. Umni pop.

K popu pride grešnik. Spove se, da je nekemu Turku ukradel pet jagnjet. Pop, mlad in neizkušen, mu reče: »Zabil sem, kako velika pokora ti pritiče. Vrni se čez teden, medtem poprašam biskupa.« Grešnik gre domov, pop h škofu. Škof poiči popa: »Prav lahko; pet jagnjet je ukradel; naj da pet hlebov sira. Tri daj ubožcem, dva obdrži zase za trud.« Pop gre in odveže grešnika po biskupovem nasvetu.

Čez par dni pride h popu drug grešnik, ki je ukradel Turku tri jagnjeta. Pop je vedel za pokoro. Odveže grešnika od grehov in mu naroči, naj prinese jutri pet hlebov sira. Čez noč pa premišlja pop: »Ni pošteno; oni je ukradel pet jagnjet in je dobil za pokoro pet hlebov sira. Ta tri in je dobil prav toliko. — Če mu dam odvezo za tri hlebe, sem ob svoja dva.« Naslednje jutro reče grešniku: »Ukradi še dve jagnjeti in prinesi za pokoro pet hlebov.«

vbodenimi pšicami. Enkrat kasneje sem bil zvedel, da pomeni srce tintnik, pšica pero itd. Pa pustimo uredniške skrivnosti!

Sredi maja je bilo, ko je Krištof Kolumb, pardon, ta je že bil umrl in je že imel naslednika, torej ta je razposlal po mestu svoje zveste stražnike, naj iztaknejo urednika in mu ponesejo povelje, da mora nemudoma med Indijance v Kalifornijo in jim ustanoviti list. Urednik je še v naglici izpil svojega vipavca — čem reči rujno kapljico iz oklahomskih gorih — in si šel iskat zvestega tovariša. Dobil ga je. Nemudoma sta naložila na voz že postavljene stolpe rokopisa za južni trišnje številko »Stražnika«. — Povedati je namreč treba, resnici na ljubo, da je brhki urednik imel gradiva že za mesec dni naprej. — Zmetala sta na voz še nekaj svinca, papirja, črnila in take robe, počila z bičem in se s težko nalože-

3. Ciganova laž.

V bližino Belgrada prigosla cigancé. Trgovec z melonami ga vidi in se mu zahoče šale. »He, cigancé,« zavpije trgovec, »brž se mi kaj zlaži, pa dobiš melono zastonj.« »Pa čemu mi bosta dve meloni, dobri gospodin?« zategne cigancé. »Saj sem ti samo eno obljubil.« »Pri zveličanju moje duše, dobri gospodin, dve si mi obljubil.« »Lažéš, cigancé!« »Dobro, lažem. Daj mi melono, ki si mi jo obljubil za laž.« In cigancé odžvižga z zlagano melono.

Božična.

V bregu majhna štalica, iz belega kamna zidana, tja pelje tiha, ozka pot skoz nizke grme in praprot.

V revnih jaslih Dete leži, velike in svetle ima oči, daleč, daleč gledajo, zgubljene brate kličejo:

»Vrnite se v ta revni dom, črne rane umil vam bom, Marija vas bo žegnala, vrnila vam bo mir srca.«

PRVA PRAVDA.

»Zastopniki pravice« v mestecu B. gospodje Peter Krača, Pavel Kvartin in jaz smo bili v odboru, da dostojno proslavimo spomin na rajnega tovariša Miho Žejo. Rajnik se je bil namreč pri nekem zagovorniku v prid pijančku, ki je »ceho« zabil poravnati, tako napenjal, da mu je žila na vratu počila. In on je postal rajnik kot je navada in z vsemi čednostmi ter vrlinami, ki jih sicer na tem svetu ni imel, a jih vsak rajnik že s smrtjo priposestuje. No, in te vrline hvaliti je bila naša tovariška in človečanska dolžnost ta večer v zadnji sobi pri »Bobenčku«.

Napeta je bila ta seja. Boter »Bobenček« kar ni mogel sproti nanositi. Tja proti kasnim uram se dvigne moj sosed na levi Pavel Kvartin in zine: »Mili drugi! Ste pa vedeli, kako je rajni naš Miha, trikrat mu slava, prišel do časti, ugleda, novih hlač in kredita?« No, pa poslušnite, divni tovariši:

Dve leti je že bil rajni Miha advokat, prav sveže spečen, pa še ena stranka se ni pri njem zglasila. Miha je delal kjer je mogel po gostilnah in pod okni deklet zgage in prepri, da bi prišlo do pretepev

nim vozom odmajala proti Vipa... ne, proti Kaliforniji. In marsikako očesce je ostalo mokro...

Tako sta romala oba urednika, hoteč svetiti z žarko lučjo časopisja v indijanske duše in želeč zvesto stražiti na braniku njih pravice. Na vseh večjih postajah ob potu sta se vstavljala, da sta živinčeti napojila in koleša namazala. Čula sta pa že tudi grozne novice, da so se vprav tiste dni lotili Indijanci zopet stare obrti: skalpiranja. Hu, kar groza ju je obšla. A nič ne pomaga, s kulturo je treba dalje. Na zadnji postaji na Fortu Simpson sta naletela na družbo konkvistadorjev (iskalcev sreče), ki so imeli s sabo staro, a še ne dosti zarjavelo havbico. Vešče oko in bistra pamet brž vse pretehta. Naš urednik se pogodi za ceno havbice. Tovariš se sicer upira, a pred razumskimi razlogi se umakne. »Teslo, ali ne veš, da bova prvo številka »Straž-

med fanti. In je tudi prišlo do tega. K Mihi na pravdarski posvet pa le ni bilo nobenega. On je vse zlate ribice gonil v mreže drugam.

To je postajalo že usodno. Gospodinja mu je dala na že dosti nežen način razumeti, naj si prebere stanovanje. Krojač mu ni hotel dati iz rok novih hlač, če jih ne plača v pristni cesarski veljavi. Pa še celo »Bobenček« sam, ki ga je drugače sam med in mleko, se je držal ko da bi pelin pil, če je Miha sedel za mizo in naročil kvartin.

Nekoč tja koncem poletja je pa celo občino kar mrzlo prešlo. Zgodil se je strašen umor. Dva mlada fanta, velika prijatelja sta iznenada nekam zginila. Po par dneh so našli za mestnim logom s kroglo preluknjan klobuk. Na njem se je še kri poznala. Klobuk je bil pa lastnina enega izmed obeh prijateljev. Brž je padel sum na drugega. Ko so ga prijeli, so zapazili krvave madeže na njegovi obleki ter uro in listnico umorjenega. Brez sumnje je bil prvi morilec v rokah pravice.

Pri preiskovalnem sodniku je morilec trdovratno molčal. Venomer je pa ponavljal, naj mu dajo rajnega našega druga Miho Žejo za zagovornika. Zdaj šele, zdaj so se čudili po dolg in počez po občini: »Advokata Žejo, ki ni še ene pravde peljal. Morilec hoče kar sam na vislice, pa naj!« so godrnjali zvesti Mihovi prijatelji.

Pa ni nič pomagalo. Žeja je prevzel zagovorništvo in je postal na mah slaven; pomislite, advokat, ki zagovarja morilca. Par listov je prineslo celo morilčevo sliko, ko se obupno ozira v svojega zagovornika. Toda to ni še nič. Mihova gospodinja mu je nekega jutra prav sladko zagostolela, da tako ljubeznivega in točno plačujočega najemnika še ni imela. Krojač je one nove hlače kar sam od sebe prinesel na stanovanje. »Bobenček« pa se je dvakrat urneje zasuknil, če se je pojavil na njegovem pragu slavni zagovornik doktor Žeja.

Zagovorniška slava je rasla ko detelja po dežju. On pa o celi zadevi ni črnil ene. Samo skrivnostno je namigaval, češ, ob koncu bo ste videli. Pride dan obravnave. Potniki in sodniki grejo v naglično dvorano. Po mestecu so skoraj vsi obrtniki zaprli svojo kramo, da so šli lahko poslušat slavni zagovor. In vrhu vsega je bil še semanji dan. Zagovornik Žeja pride v sodno dvorano skrbno zlikan in samozavesten. Sosedje in tujei so ga kar s spoštovanjem zrli. »Bobenčku« se je pa samo od sebe hlipalo od veselja, da je ta slavni zagovornik pravice njegov stalni gost.

Začne zagovor. Miha ni niti enega dokaza doprinesel na morilčevo nedolžnost. Pač pa je pestil neusmiljeno vse priče in brskal ter odkrival njih življenjsko nesnago do tretjega kolena nazaj. Pričam je kar vroče postajalo, ko jih je Miha

nika v Kaliforniji« s topovskim strelom pozdravila. To bo šele imponiralo čitateljem in naročnikom. In sploh mora biti v vsakem poseben kalifornijskem uredništvu v kotu po ena havbica lažjega kalibra. Če bo kak indijanski poglavar s kakim popravkom sitnarij po uredništvu, ga kar s kanonom pošljeva nazaj v njegov stan. In navsezadnje, kako bova pa vedela za poldne in kosilo, če si ne bova s topom znamenj dajala?

Res nepobitni nazlogi! Tovariš se je udal. Naslednje jutro se odpravi urednika z vso tiskarsko opremo in z že postavljenim »Kalifornijskim Stražnikom«. Ime sta kar brž spremenila iz »Stražnik v S. Francisku«, vsebino sta pa pustila isto, ker dobri članki imajo vedno na vsaki širinski stopinji in v vseh letnih časih. Seveda nista pozabila na svojo artilerijo, ki sta jo lepo kar zadaj za voz privezala.

Moč tiska.

(Precej čudna dogodba iz davnih dni.)

Bilo je brž tista leta potem, ko je rajni Krištof Kolumb Ameriko našel. V tistih časih se v Gorici še ni tiskal noben list. Zato je pač tudi samo po sebi umevno, da je njegov urednik žil in bil tam doli nekje blizu S. Franciska v zapadni Ameriki. Lepo je vse šlo in ljudje so ga spoštovali in radi imeli; devojke v S. Francisku in njega rajskomili okolici so često sukale pogleda za brhkim mladcem, ko je stopal po mestnih ulicah svež ko pomladna rosa in hrzal liki cesarski žrebec. Marsikak krvavordeči nagelj je klonil svojo glavico in obtičal v gumbnici zapeljivega časnikarja. V uredniški sobi dnevnika »Stražnik v S. Francisku« je viselo lepo v vrsti par pletenih srčic z

tako razgalil pred množico. Občinstvo je pa bilo že zdaj na Mihovi strani in za nedolžnega jetnika. Za tem se je Miha skopal na porotnike same. V prav lepo zavutih besedah, ki ne spadajo sicer pod paragraf, a jih vsakdo zlahka ume, je dokazal porotnikom, da so nemarni tepci, ki jih doma žene pod copato tiščijo; oni prav za prav spadajo pod ključ ne pa ta ubogi jetnik, ki je svojega prijatelja tako ljubil; kaj pa to, če porotnik, častiti delivec pravice, ponoči preseda v zadnji sobici pri »Bobenčku« in poželjivo pogleduje brhko natakario, a, ali ni to še hujske kazni vredno, a, ali naj potem zločinec sodi nedolžnika, volk jagnje?

Porotnikom, posebno debelemu mesarju, je kar vroče postajalo. Sodni sluga je moral eno okno odpreti. Miha pa ni jenjal. »Delivci pravice« so drug za drugim škilili proti občinstvu, kjer so se sedele njih boljše polovice. Z ušesi so prestrezale zagovornikove besede, z očmi pa metale same strele na svoje možje na porotniški klopi. Šele zdaj so nekatere zvedele, kje je bil ljubi možek ta in ta večer, ko je doma dejal, da gre po tobak. In ni ga bilo enega med občinstvom, ki bi že naprej ne bil vedel, da bodo porotniki krivo sodili. Zraven botra »Bobenčka« je stal sosed brivec, ki je venomer prestapljal ko čaplja z noge na nogo in sikal: »Sramota, sramota, boter, in naju dveh še na porotniško listo niso vzeli zadnjič. Zdaj je pa tako.« Svoj silni zagovor je Miha pravkar končaval: »In gospoda moja, kako pa veste, da je umorjenec res mrtev? Se ni že dostokrat pripetilo, da se je dozdevni mrtvec zopet pojavil in sam izpričal nedolžnost dozdevnega morilca?! Jaz sem uverjen, jaz slutim, jaz vidim« — in glas mu je piskal, vrat se nategnil kot napihnjeno črevo, oči so pa kar belo bulile nekam proti vratom, da se je občinstva kar groza polotila — »kako vstaja kri iz groba umorjenega in pada, o gospoda moja, na vas in vaše otroke, če mojega klijenta obsodite.«

Miha je omahnil na klop, sodni sluga mu brž prinese čašo vode, po dvorani pa zaženejo ženske vik in krik.

In glej čudo advokatske modrosti — skozi gnečo se prerije pred sodnike — umorjenec, živ in zdrav kot riba. Zagovornik Zeja se dvigne oprt na steno kot ranjen zmagovalc in vikne: »Zmagal sem, nedolžnost se je izkazala!« —

Od tega dne in te ure je Miha Zeja veljal za nezmotljivega pravdarskega dohtarja. Imel je kredit pri gospodinji, krojaču in »Bobenčku«. — Šele čez dolgo let se je pa ljudem jelo čudno dozdevati, čemu so naš Miha in ona dva prijatelja tako srčni prijatelji. Šušljalo se je marsikaj.«

Gresta, gresta in prideta v mraku do neke soteske na zgornjem koncu Kalifornije. Tu se utaborita. Okoli enajstih ponoči začeta konja nemirno biti s kopiti. Indijanci so v bližini! In res zagledata pred vhodom v sotesko temne sence.

»Sto jih je,« meni tovariš. »Miz dva sva v dveh. Spišiva brž testamente.«

»Boš? Vrag te poberi! Prav drago jih bo stala najina koža. Nimaš va s sabo kanona?!«

»Kje so pa krogelje?«

»Saj res, na to pa se nisva zmišlila,« dene urednik palec na čelo. Toda pravi časnikar ne pride nikdar v zadrego. »Brž smodnika v top. Jaz bom pa preišljeval.«

Uiiii, zapiska mimo urednikovega ušesa prva puščica. To ga pa kar v jezo spravi. Indijancev je vedno več. Sto jih je. He, pa naša junaka nista zajcal!

»Čakajte, pobje,« zapreti urednik

— Tako je govoril in povedal pobratim Pavel Kvartin in sam oča »Bobenček« so njegove besede podkrepili s štefanom starine.

France iz Pekla modruje...

Previdno je lezel vipavski vlak proti Gorici. Tako previdno in modro je šel in piskal, ko naš stari ded, ki je v mraku, ko je šel iz gostilne, vedno žvižgal, da kdo vanj ne zadene. Poredni Vipavci so se že leta in leta norčevali iz vipavskega polža. Trdili so celo, da so ajdovski študentki, ki so se vozili v goriške šole, na velikem ovinku pri Dornbergu poskakali z vlaka, obrali veliko črešnjo ob poti in so zložno še ulovili v Prvačini polža za rep. Ampak to so si vse zmislili vipavski huncveti pri vinu. Res je le to, da vipavski vlak prebrzi v eni uri in tričetrt vso 27 kilometrov dolgo pot iz Ajdovščine v Gorico! V istem času napravi severni vlak pot iz Trsta v Gorico, ki je dolga samo borih 56 kilometrov! Pa teci ti to pot iz Ajdovščine v Gorico, nestrpni zabavljač, če znaš puhati in piskati ko vipavski ekspres!

Radi hitrosti torej vipavskemu vlaku ne smete nič ugovarjati. On se ne pregreje, ne! Njemu ni treba mrzlih ovitkov in lipovega čaja ko nam! On se drži stare resnice, da se počasi daleč pride. Pa tudi dolga čas ti ni, ko sedi v njegovem trebuhu. Oj, to je lep vagonček, zidan, da bom kupil takega, ko zadene moj stric srečko na beneške obliacije, ki jih je zastavil na Montu. Veste, zakaj ga bom kupil? Redim doma dvajset kokoši, ki sem jih zamenjal z vojno odškodnino. Dolgo sicer ne bodo več gledale belega dne in zobale sirka, ker za vsak rodni praznik mora položiti ena izmed njih svojo glavo v lonec. Vendar pa bi jim rad preskrbel za to kratko življenje lep dom. Zato bom kupil tak vagonček, ko se bo sreča ozrla na mojega strica, name in na kurjo družino.

V tej lepi vili, ki je svetla in zlikana ko moja srajca v soboto, sem sedel. Mraz je bilo, da je pokalo drevje in koža na rokah. Meni nasproti je sedel človek srednjega spola. Kaj pravim? Res, sprva nisem vedel, ali je fant ali dekle. Na glavi je imel za palec dolge lase, suknjo moško in pogled ko fant pretepač. Sram me je bilo in strah, prav res. Da si pomagam iz zadrege, sem zažvižgal:

»Ko soldatov primanjka pa pojdemo me!«

Strašno se je zabliskalo, tako me je prebodla z očmi! Aha, dekle je! Da bi me še bolj potrdila v mojih domnevah, je izmotala iz volnenega ogrinjača veliko usnjato torbico. Kaj torbico, to je cel kovček! Takega sem prvič videl, ko sem bil še

majhen, in je prišel k mojemu očetu vinski trgovec z Dunaja in je odprl na mizi usnjato torbo z vzorci vseh vin, kar jih dobiš od Šentvida do Vogrškega! Tak kovček je odpirala zdaj moja cenjena sopotnica. Pričakoval sem, da se prikaže stekleničica burgundca ali rizlinga ali celo zlahtnega pikolita. Pa kaj je vzela iz torbe!

Glavnik, dolg, gost glavnik in ščet za lase. Zagledala se je v no tranjo stran torbe. Tam se je zabliskalo ogledalo. Jaz sem si do desetega leta ogledoval obraz le v skledi vode, ko sem se umival. Najbrže mi je zato zrastle tako tumpast nos! Če bi se bil gledal v zrcalo po stokrat na dan, bi bil moj nos raven in lepo raščen, o, in jaz bi bil izobražen, res! Tako pa sem tumpast samec s tumpastim nosom! Kako nesrečna je bila moja vzgoja!

Moja sopotnica se je lotila pravljati streho na glavi. Najprej jo je z glavnikom lepo zgladila, da so ji lasje viseli čez slonokoščeno čelo in oči prav do rožnatih ust. Pri tem delu je šopek svetlih las zaplaval po zraku in se lahko spustil na moje hlače. Pihnil sem na vso moč. Lasje so veselo sfrleli nazaj na njeno krilo. Drugič je udarila strela iz njenih oči, da sem kar skrtil glavo v ovratnik.

Po četrtturnem delu je streha že lepo stala. Na sencih sta štrlela dva kodra naprej ko par petelinčkov. Zdaj je dražestna sopotnica vzela iz torbice čopič. Tudi jaz imam takega, da si z njim namažem žajfo na brado, ko jo kosim. Ali misli gospodična, da smo v brivnici? Ne! Rahlo je potisnila čopič v škatlico z belim prahom, potem ga je nesla na nos. Joj! Nos, ki je bil prej malce masten in rdečkast, je postal bel ko sneg. Potem je šla s čopičem po obrazu, kakor sem videl delati malavarje, ki z apnom belijo stene. Lepa je postala, nežnega in belega obraza, kakor da bi v moko padla.

Ko je končalo beljenje, se je prijazno nasmehnila v zrcalo. Tudi jaz sem se prijazno nasmehnil; upal sem, da se brivnica zapre. Gospodična pa je začela znova šariti po kovčku. Postrani sem v pregrešni radovednosti škilil, kaj se skriva v njegovih tajnih globočinah. Videl sem stekleničice, lončke, škarje, pile za nohte, jeklen zavijač za svedranje las, trakove, mazila. Gospodična je iskala, iskala, prevažala, postajala je nervozna. Napeto sem gledal v kovček, kar smilila se mi je. Kako rad bi ji pomagal! Ona išče, jaz tuhtam, kaj ji manjka. Po dolgem premišljevanju se mi zabliska. To bo in nič drugega! Zberem vso korajžo; srce mi močno bije, ko jo prašam:

»Gospodična, najbrže iščete krtačko za zobe? Jaz jo imam s seboj in vam jo rad posodim...«

Pobesila je roke, da ji je kov-

ček zdrsnil v naročje in me prebodla s pogledom, ki je šel skozi moje prsi ko ognjen kol:

»Grazie!«

Ta njen »grazie« je bil zame smrtni udarec. Bila je obsodba, zaničevanje, krik užaljene evropske kulture! Potr in ponižan sem se zmuznil iz vagona in sem zgrevan sklenil, da bom tudi jaz kupil puder, zbirko mazil za lepoto in liter parfema.

Ko sem v Dornbergu pogledal skozi okno, sem videl stati na ploščadi gručo vipavskih deklet. Visoke vitke postave, zdrava, sveža lica, na katerih cvetejo rahle rože, gibčen in prožen korak! Izpod rut se vsipajo lepi, svilnati lasje in oči gledajo bodro in veselo v svet. Ta naša dekleta se nič ne boje, stopiti v svet s pravim svojim obrazom, s svežo lepoto zdrave mladosti.

Kdo ve, ali niso imeli moji stariši prav, ko so mi stisnili v roke motiko mesto špegla in dobro knjigo mesto mazil. Tumpast nos mi je res ostal, ampak meni se tako zdi, da je bolji tumpast nos in pošteno srečo ko pa mokast obraz in lene roké.

Kaj pa vi o tem mislite?

France iz Pekla

O dnevi božičnega veselja mojih dni! Komaj ugodje odraslega človeka ob prazni transparentni sliki ste. Komaj malo telesne slovesnosti uživamo: potico, punč, kuhano vino in da se živci umirijo še peto mašo o polnoči. In potem so spet cigare, politika, kruhoborstvo, natolcevanje, zavist, zloradost, kvarte, kvante in dolgčas.

Kdo še občuti zvonove božične noči? Silvin Sardenko zapoje letno eno obligatno pesem nanje, Alojzij Remec napiše čedno božično črtico, Pregelj v Kranju da svojim dijakom domačo nalogo v nemškem in slovenskem jeziku: božično veselje in trpi Dantejeve muke, ko jih bere: Ali so otroci izumrli, ali je pesem ubil hudič?

O moj Bog! Saj še niso izumrli otroci, saj ni pesni ubil hudič!... (Gloriosa. Povest, Ivan Pregelj.)

Vesele
božične
praznike

Indijancem, skoči k zaboju na voz in zagrabi polno pest že vlitih stavek in nabije top.

»Kaj je to?« se čudi tovariš.

»Pomagaj si sam in Bog ti pomore; moč tiska jim dava okusiti,« zabrunda urednik. »To je polovica tvojega uvodnika v pozdrav novim čitateljem.«

Indijanske puščice zmeraj bolj sikajo; sence so zmeraj gostejše.

»To bo premalo! Še konec uvodnika notri in prvi del podlistka.«

Sovražnik je še samo 300 korakov oddaljen.

»Ogenj!«

Bum! Dvanajst Indijancev se valja v krvi.

»Hitro basaj,« viče urednik. »Vidiš, kako je pozdravni uvodnik učinkoval.«

»Ha, tvoj podlistek jih je tudi zadržal,« odgovarja tovariš in pridno meri.

»Na tu, brž, gospodarski uvodnik »Beseda o zajcih«, ta bo šele rdečim hudičem um razbistril.«

Spet jih je ducat na tleh.

»Brž, brž, povej jim še »Kaj se godi po svetu?« in »Kaj je novega na deželi?«, potem bodo šele zinjali.«

»Priloživa še par dnevnih in par smešnih, da bodo videli vrage, da nama ni do šale.«

Havbica dela, urednika tudi. Naš urednik že razvija na vozu veliko trobojnico ameriške republike in se pripravlja, da v slovesnem govoru povelja zmago nad Indijanci. Je še prezgodaj! Indijanci po prvem strahu še huje pritiskajo.

V top mora še vabilo na naročbo, mali oglasi, prepoved o žganjekuhi in napoved novih davkov. Ta strel je bil zelo uspešen. Še ni konca! »Boj proti plesom«, »Dvignite glave« in še »Oj ta vojaški boben...« mora zabobnati, da preplaši Indi-

jance. Vmes je bila tudi ena ženiš tovanjska ponudba...

»Ha, vrag te poberil!« vpije zagrbljeno urednik, »se že umikate?«

Še glavo tiska v top, konec uvodnika »Zvestoba za zvestobo« in nazadnje še mastno tiskani: »Za vsebino lista odgovarja sodnikom, vsem indijanskim poglavarjem in komurkoli sploh...«, odgovorni urednik! To zadnje je pa bilo kot kavalerijski naskok Napoleonov pri Austerlitzu.

Indijanci so zbežali z bojnega polja. Še skalpirati niso več mogli svojih ranjencev. Kulturi je bila prosta pot v Kalifornijo.

V tihi kalifornijski soteski je pa časnikarska artilerija praznovala zmago... V kositrnih posodah, ker take se jemljejo po navadi na pot, je pa žarela rujna kapljica iz doline oklahomske in mežikala vzhajajočemu kalifornijskemu solncu naproti.